BIULETYN INFORMACYJNY

Nr 44 • czerwiec 2017 • ISSN 1899-783X

MINISTERSTWO ROZWOJU

Fundusze Europejskie w Polsce

Spis treści

Wywiad

2. Pomoc dla średnich miast

Fundusze Europejskie dla samorządów

5. Wspólna przestrzeń – wspólne dobro
6. Recepta na współpracę
8. Blisko ludzkich spraw
10. Kierunek – zrównoważony rozwój
12. Jak programy Interreg wspierają JST
16. Zrównoważona mobilność miejska
23. Wypoczynek z historią w tle

Aktualności

24. Na ratunek SOR-om
26. Warto chronić własność przemysłową
29. Dobry pomysł pod ochroną
30. Człowiek w centrum uwagi – efekty programu Kapitał Ludzki

Warto wiedzieć

32. Biznes.gov.pl – punkt kontaktowy administracji z przedsiębiorcami
34. Fundusze bliżej ludzi
36. W stronę Polski Cyfrowej
37. Punkty Informacyjne radzą

Raport

40. Wsparcie z funduszy unijnych dla samorządów

Elektroniczną wersję tej oraz innych publikacji o Funduszach Europejskich możesz pobrać ze strony internetowej:

www.FunduszeEuropejskie.gov.pl/publikacje

Fundusze Europejskie w Polsce Biuletyn wydawany przez Ministerstwo Rozwoju • Pl. Trzech Krzyży 3/5, 00-507 Warszawa • tel. +48 22 273 74 00 • e-mail: biuletyn@mr.gov.pl – www.funduszeeuropejskie.gov.pl
Kolegium redakcyjne: Magdalena Brzozowska-Werduch, Agnieszka Busk, Magdalena Jasińska, Maria Kochanowska, Patrycja Loose, Anna Paszko, Aleksandra Ratajczak, Aleksandra Reduch, Aneta Rudalska, Anna Rudowska, Marianna Sidoroff, Iwona Strachota, Anna Szybalska-Idzik, Marta Śliżewska-Turek, Barbara Toczyska, Magdalena Wiewiórka, Katarzyna Wypustek, Anna Wywigacz
Realizacja: Publikator Sp. z o.o., ul. Cieszyńska 3 A, 15-425 Białystok • Redakcja: Mariusz Golak, Maciej Kolczyński, Katarzyna Masłowska, Beata Michalik, Radosław Zieniewicz
Zdjęcie na okładce: Fotolia • Zdjęcia nieopisane: archiwum MR, Shutterstock, Fotolia • **Szata graficzna biuletynu została stworzona zgodnie z zasadami dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.**
Publikacja współfinansowana jest ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Pomoc Techniczna 2014-2020
Egzemplarz bezpłatny, ISSN 1899-783X, nakład 6 tys. egzemplarzy.

Jadwiga Emilewicz,
Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie
Rozwoju

Szanowni Państwo,

Samorządy terytorialne gmin, powiatów czy województw są najbliżej ludzkich spraw. Ich podstawową misją jest wspieranie swoich mieszkańców w dostępie do edukacji, ochrony zdrowia czy opieki społecznej. Samorządy dbają też o jakość dróg, transportu zbiorowego, gospodarkę wodno-ściekową i segregację odpadów. Troszczą się o lokalną kulturę, rozwój sportu czy politykę prorodzinną. Przy tej wielości zadań ogromnym wyzwaniem jest znalezienie środków na realizację jak największej ich ilości.

Tu z pomocą przychodzą Fundusze Europejskie, które współfinansują potrzeby polskich miast i miasteczek. W aktualnym budżecie unijnym na lata 2014-2020 jednostki samorządu terytorialnego złożyły już ponad 12 tys. wniosków o dofinansowanie projektów. Ich łączna wartość dofinansowania sięga 50 mld zł. To dobry wynik – kwota ta stanowi bowiem aż 22% ogólnej liczby wniosków złożonych w ramach programów krajowych i regionalnych. Dla połowy złożonych przez JST wniosków (tj. 6,1 tys.) podpisano już umowy o dofinansowanie.

Projekty złożone przez samorządy są bardzo różnorodne. Tak jak w poprzednim unijnym budżecie, nadal dominuje budowa dróg i zakup środków transportu. Gros pieniędzy wspiera ochronę środowiska, jak również promowanie trwałego zatrudnienia. Gminy starają się pozyskiwać nowych inwestorów, którzy nie tylko zapłacą lokalne podatki, ale przede wszystkim dadzą mieszkańcom zatrudnienie i spowodują bardzo oczekiwany rozwój miast.

Fundusze Europejskie mocno wspierają też samorządy we wprowadzaniu e–usług. Dzięki takiemu podejściu coraz więcej „urzędowych” spraw możemy załatwić przez Internet, bez wychodzenia z domu.

Przed nami urlopy, czas wyjazdów i wędrówki po najodleglejszych zakątkach Polski. Przemierzając wakacyjne szlaki, rozejrzyjmy się wokół: nowe drogi, przystanie, miejsca rekreacji czy odrestaurowane zabytki. Wiele z nich zmieniło się na lepsze i jest w tym niemała zasługa Funduszy Europejskich. Korzystając z okazji, życzę Państwu odpoczynku i powrotu do pracy z nowym zapasem sił.

Miłej lektury!

Pomoc dla średnich miast

Jednym z elementów strategii, która zakłada zrównoważony rozwój na obszarze całego kraju, jest Pakiet dla średnich miast. O tym, jakiego rodzaju wsparcia mogą oczekiwać polskie miasta, mówi **Adam Hamryszczak** – Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rozwoju.

Adam Hamryszczak,
Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Rozwoju

Skąd pomysł, by wspierać akurat miasta średnie?
Pakiet dla średnich miast jest realizacją jednego z punktów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Już podczas jej tworzenia dostrzegliśmy problemy, które dotykają średnie miasta. Pakiet zatem dotyczy miast powyżej 20 tys. mieszkańców oraz miast powyżej 15 tys. mieszkańców będących stolicami powiatów z wyłączeniem miast wojewódzkich – obecnie jest to 255 miejscowości w całej Polsce. W tej liczbie szczególnego wsparcia potrzebują 122 ośrodki miejskie, zidentyfikowane podczas analizy Polskiej Akademii Nauk sporządzonej na potrzeby SOR, które w największym stopniu tracą funkcje społeczno-gospodarcze. Pakiet obejmuje wiele różnorodnych i wzajemnie uzupełniających się inicjatyw, dostosowanych do specyfiki i potrzeb miast średnich. Dedykowana pomoc dla tych ośrodków nie oznacza jednak, że rządowa strategia pomija ośrodki mniejsze. Nic podobnego – identyfikuje ona również problemy miast małych czy obszarów wiejskich i proponuje instrumenty wspierające ich rozwój oraz przeciwdziałające marginalizacji. SOR jest strategią zrównoważonego rozwoju, równomiernie obejmującego obszar całego kraju. Jak już wspomniałem, Pakiet dla miast średnich jest tylko jednym z jej elementów.

Jakie konkretne korzyści z tego wsparcia będą miały miasta?
W programach krajowych przewidziano specjalne wsparcie między innymi poprzez preferencje w naborach w wybranych obszarach. Przewidziano je w programach: Wiedza Edukacja Rozwój, Inteligentny Rozwój, Infrastruktura i Środowisko oraz Polska Wschodnia. Mówimy tu o kwocie ok. 2,5 mld zł.

Czy już wiadomo, kiedy odbędą się nabory w wybranych programach?
Tak, część z nich ruszyła lub ruszy jeszcze w 2017 roku. Wśród pierwszych naborów

dedykowanych dla średnich miast jest konkurs na dofinansowanie wdrażania innowacji przez MŚP w Programie Polska Wschodnia. Wnioski można składać od 1 czerwca do 31 lipca 2017 r. W konkursie przedsiębiorcy mają szansę otrzymać wsparcie na stworzenie innowacyjnych produktów na poziomie kraju poprzez wdrożenie wyników prac B+R. Na ten cel przewidziano 60 mln zł. Ponadto w Programie Infrastruktura i Środowisko na wsparcie mają szanse projekty mające na celu poprawę jakości środowiska miejskiego. W tym przypadku nabór trwa od 22 maja do 14 lipca tego roku. W ramach konkursu przewidziano kopertę dla miast średnich w wysokości 100 mln zł, w tym 50 mln dla miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Projekty mają dotyczyć poprawy jakości terenów zdegradowanych, zdewastowanych lub zanieczyszczonych na terenie miast i w ich obszarach funkcjonalnych, w tym terenów poprzemysłowych, powojskowych czy pogórniczych. Również w Programie Wiedza Edukacja Rozwój rozpoczął się już konkurs skierowany do – nieco szerzej definiowanych ze względu na temat konkursu – średnich miast. Od 8 maja do 9 czerwca trwa nabór dla szkół wyższych zlokalizowanych w mieście do 240 tys. mieszkańców. Środki w wysokości 100 mln zł będą skierowane na tworzenie programów kształcenia dostosowanych do potrzeb gospodarki.

To tylko niektóre z naborów dedykowanych miastom średnim. Jednak nie oznacza to zablokowania możliwości dla mniejszych miejscowości, które również mogą ubiegać się o wsparcie w naborach prowadzonych na zasadach ogólnych, skierowanych do wszystkich beneficjentów. Aktywność lokalnych władz mniejszych miast i dobrze przygotowane projekty z całą pewnością zapewnią skuteczność w ubieganiu się o środki europejskie. Ponadto ponad 40% środków z funduszy europejskich, tj. ponad 31 mld EUR dostępnych jest w ramach regionalnych programów operacyjnych, które nie zostały włączone do Pakietu dla średnich miast. A dotychczasowe doświadczenia pokazują, że to przede wszystkim programy regionalne są źródłem finansowania inwestycji w mniejszych miejscowościach. Szczegóły konkursów opisane są na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju oraz na portalu Funduszy Europejskich.

A w jaki sposób zafunkcjonuje Fundusz Inwestycji Samorządowych?
Kolejnym sposobem pomocy średnim miastom jest wykorzystanie instrumentów innych niż pożyczka lub dotacje, które również znajdują się w ofercie Funduszu Inwestycji Samorządowych. W ramach Funduszu możliwe jest uzyskanie wsparcia na inwestycje finansowane w całości ze środków krajowych lub zdobycie kapitału na wkład własny do projektów finansowanych ze środków unijnych. Potencjalne obszary wsparcia to: sektor wodno-kanalizacyjny, gospodarka odpadami, zaopatrzenie w energię oraz gaz, infrastruktura społeczna, rewitalizacja, transport zbiorowy czy ochrona zdrowia.

Warto wiedzieć, że Fundusz oferuje dwa modele inwestycyjne wejść kapitałowych. W przypadku projektów spółek komunalnych, Fundusz będzie do nich kierować środki poprzez obejmowanie akcji, udzielanie pożyczek wspólnika czy udzielanie podporządkowanego finansowania dłużnego, chodzi o pożyczki lub obligacje. Przy czym w przypadku projektów, w których budżet samorządu pozyskuje finansowanie na inwestycje dotyczące jego zadań statutowych, Fundusz może skierować środki poprzez odpłatne nabycie od samorządu prawa użytkowania akcji spółek komunalnych bądź poprzez nabycie lub objęcie udziałów istniejących spółek komunalnych. Fundusz Inwestycji Samorządowych dysponuje kwotą 400 mln zł. Dążymy do tego, aby istotna część tych środków zasiliła rozwój miast średnich. Aby tak mogło się stać, w ramach Pakietu dla miast średnich prowadzone będzie przez PFR we współpracy z MR szerokie wsparcie konsultacyjne w zakresie realizacji potrzeb inwestycyjnych. Dla części z tych inwestycji środki z Funduszu Inwestycji Samorządowych mogą stać się jednym ze źródeł finansowania z wykorzystaniem indywidualnie dobranego modelu finansowo-instytucjonalnego.

W jaki sposób resort chce zachęcić przedsiębiorców do inwestowania w obszarze miast średnich?
Miasta średnie, w przeciwieństwie do dużych ośrodków, miewają trudności w przyciąganiu inwestorów, których obecność jest kluczowa dla ich rozwoju. Nowe inwestycje oznaczają kreację miejsc pracy, powodują rozwój kapitału ludzkiego, rozwój powiązanych produktów i usług. To prawda, że z poziomu lokalnego, zwłaszcza mniejsze miasta, do tej pory nie miały zbyt wielu narzędzi, które

w zdecydowany sposób mogły skutecznie przyciągać inwestycje, dlatego w dwóch obszarach zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju wprowadzane są obecnie zmiany, mające stymulować lokalizację nowych inwestycji prywatnych na terenie miast średnich.

Pierwszym z nich jest Program wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej. W jego znowelizowanej wersji wprowadzone zostaną preferencyjne warunki w wysokości pomocy publicznej dla inwestorów, którzy jako miejsce lokalizacji wybiorą miasto średnie. Inwestycje ulokowane w miastach średnich narażonych na utratę funkcji społeczno-gospodarczych będą objęte szczególnymi preferencjami, przekładającymi się na ocenę inwestora oraz maksymalną wysokość wsparcia w tzw. kalkulatorze grantowym.

Drugim jest nowa polityka funkcjonowania Specjalnych Stref Ekonomicznych. Inwestorzy, którzy jako miejsce realizacji projektu wybiorą miasto średnie, będą mieli znacząco zwiększone szanse na uzyskanie korzyści związanych ze zwolnieniem nowej inwestycji z podatków CIT i PIT.

Prace nad odpowiednimi zmianami legislacyjnymi są prowadzone tak, żeby w ciągu najbliższych miesięcy wymienione narzędzia mogły wejść w życie.

Kiedy będzie można zobaczyć efekty Pakietu?

Trudno wskazać konkretną datę, jednak już w 2018-2019 będziemy mogli zrobić pierwszą analizę, na ile miasta wykorzystały szansę stworzoną przez Pakiet. Czy wykorzystały fundusze, nawiązały współpracę z FIS, ile ostatecznie inwestorów ulokowało się w średnich miastach w związku z preferencjami w kryteriach. Natomiast, żeby oszacować rezultaty, warto patrzeć w kontekście całego obszaru SOR Rozwój zrównoważony terytorialnie. To, na ile cel Strategii, którym jest odbudowa bazy gospodarczej oraz wzmocnienie roli miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze jako ważnych centrów aktywności społecznej i gospodarczej, został zrealizowany, będzie można stwierdzić po 2023 roku w odniesieniu do danych wyjściowych wskazanych w SOR.

Dziękujemy za rozmowę.

Wspólna przestrzeń – wspólne dobro

Planowanie przestrzenne jest jednym z najważniejszych zadań publicznych realizowanych przez gminy. Bezpośrednio wpływa ono na warunki życia i funkcjonowania społeczności lokalnej.

Plan określa, gdzie powstanie droga, gdzie planowane są tereny zielone i rekreacyjne, gdzie budowane będą mieszkania, a gdzie zlokalizowane zostaną inwestycje produkcyjne. Stąd wskazane jest szerokie włączenie do procesu planistycznego mieszkańców i lokalnych organizacji.

W III kwartale 2015 r. Ministerstwo Rozwoju ogłosiło konkurs na realizację projektów polegających na przeprowadzeniu konsultacji społecznych nowo powstających lub zmienianych dokumentów planistycznych (miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego) na wczesnym etapie ich powstawania, a więc przed sporządzeniem projektów tych dokumentów. W marcu i kwietniu 2016 r. z wyłonionymi w konkursie Beneficjentami zawarto umowy o dofinansowanie o łącznej wartości 13,6 mln PLN.

Realizacja wybranych w konkursie projektów polega na przekazaniu przez Beneficjentów – organizacje pozarządowe – grantów dla gmin na przeprowadzanie konsultacji społecznych dotyczących projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego lub też ich zmian, oraz na wsparciu merytorycznym procesu konsultacji. W każdej gminie zostaną wykorzystane obowiązkowo przynajmniej trzy techniki konsultacyjne.

Efektem konkursu jest przeprowadzenie konsultacji społecznych w ok. 180 gminach – we wszystkich na wczesnym etapie powstawania dokumentów planistycznych (tj. poprzedzającym sporządzenie projektu aktu planistycznego), a dodatkowo w 20 % gmin – przeprowadzenie również drugiego etapu konsultacji,

dotyczących sporządzonego już projektu aktu planistycznego. Prowadzone w ramach konkursu działania mają umożliwić lepsze poznanie oczekiwań i potrzeb mieszkańców oraz dostosowanie do nich propozycji planistycznych. Angażowanie społeczności na wczesnych etapach prac zmniejszy ryzyko konfliktów na kolejnych etapach procesów inwestycyjnych. Ponadto doświadczenia gmin zebrane podczas prowadzenia konsultacji z wykorzystaniem różnych technik i kanałów komunikacji z mieszkańcami, wypracowanych wspólnie z organizacjami pozarządowymi, mogą przyczynić się do wzmocnienia partycypacji publicznej również w innych dziedzinach życia społecznego.

Konsultacje w gminach przeprowadzone przy wsparciu wybranych w konkursie projektodawców są częścią większego planu, który zakłada, że do 2023 roku w ramach PO WER konsultacje takie odbędą się w 500 gminach.

Do końca listopada 2016 r. Beneficjenci wybrali ponad 120 gmin, z którymi podpisane zostały umowy o powierzenie grantu. Trwają prace nad tworzeniem Indywidualnych Planów Konsultacji w poszczególnych gminach oraz rozpoczyna się proces ich wdrażania. Projekty zakończą się pod koniec 2018 r.

Recepta na współpracę

Inicjatywy podejmowane na rzecz większego obszaru i większej społeczności – nie ograniczające się tylko do granic administracyjnych miasta – przynoszą znacznie większe efekty niż te punktowe.

Weźmy na przykład ścieżki rowerowe – im dłuższe i bardziej nowoczesne, tym lepiej dla użytkowników. Z kolei realizowane wspólnymi siłami kilku samorządów inwestycje liniowe to istotna oszczędność sił i środków. Wyjście poza sztywne granice administracyjne JST to większe możliwości oddziaływania projektów unijnych. Zachętą dla miast oraz ich obszarów funkcjonalnych dla podejmowania takich inwestycji jest instrument Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT).

Czym jest ZIT?

ZIT pojawiły się po raz pierwszy w projektach regulacji unijnych dotyczących funduszy europejskich na lata 2014-2020. Komisja Europejska, chcąc zwiększyć zaangażowanie miast w realizację polityki spójności, zobowiązała państwa członkowskie Unii Europejskiej do przekazania minimum 5% środków dedykowanych im w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) na działania służące rozwiązywaniu problemów gospodarczych, środowiskowych, klimatycznych, demograficznych i społecznych, których doświadczają obszary miejskie. Do Państw Członkowskich należał wybór, czy obszary miejskie będą wspierane poprzez: oddzielny program dedykowany miastom, wyodrębnioną horyzontalną Oś Priorytetową we wszystkich programach (regionalnych i krajowych), czy przy wykorzystaniu nowego instrumentu terytorialnego pn. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT). Polska w 2012 r. zdecydowała o wsparciu obszarów miejskich poprzez wdrożenie instrumentu ZIT.

Przy pomocy tego instrumentu partnerstwa jednostek samorządu terytorialnego (JST) miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie (miasto i samorządy znajdujące się w jego oddziaływaniu) mogą realizować wspólne cele i przedsięwzięcia, łączące działania finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego.

Ponad granicami

ZIT są efektem zmiany myślenia o planowaniu rozwoju, polegającej na odchodzeniu od postrzegania obszarów jedynie pod kątem granic administracyjnych, które je rozdzielają. Szeroko promowane na poziomie europejskim tzw. „podejście terytorialne" w większym stopniu skupia się na indywidualnych potencjałach danego terytorium i dostosowaniu interwencji do jego specyfiki. ZIT z założenia mają przede wszystkim wspierać i rozwijać partnerską współpracę pomiędzy samorządami, aby lepiej mogły wykorzystywać wspólne potencjały i skuteczniej rozwiązywać wspólne problemy. Punkt odniesienia do podejmowanych działań stanowi wypracowana przez miasta i ich obszary funkcjonalne Strategia ZIT.

Jakie środki są dostępne?

Zgodnie z Umową Partnerstwa, ZIT realizowane są obligatoryjnie we wszystkich miastach wojewódzkich i ich obszarach funkcjonalnych (Zielona Góra oraz Gorzów Wielkopolski ze względu na brak powiązań funkcjonalnych posiadają oddzielne ZIT). Polska zdecydowała się przekazać znaczną ilość środków na realizację ZIT, przekraczając wyznaczony przez Komisję Europejską poziom 5% środków EFRR. Głównym źródłem finansowania ZIT w Polsce jest 16 programów regionalnych,

w ramach których na realizację ZIT zostanie przeznaczonych prawie 3,8 mld euro.

Dodatkowym źródłem wsparcia realizacji strategii ZIT dla miast wojewódzkich i powiązanych z nimi obszarów funkcjonalnych są środki programów krajowych (POIiŚ 2014-2020 i POPW 2014-2020) służące jako źródło wsparcia wybranych, niezbędnych projektów komplementarnych wynikających ze strategii ZIT.

Możliwe jest również – jeżeli tak zdecydują władze samorządowe - wprowadzenie tego instrumentu w miastach o charakterze regionalnym/subregionalnym oraz na obszarach z nimi powiązanymi. Na takie rozwiązanie zdecydowały się samorządy na 7 obszarach funkcjonalnych obejmujących cztery województwa.

Łącznie na realizację strategii ZIT (wojewódzkich i subregionalnych/regionalnych) przeznaczona została kwota ok. 6,2 mld EUR.

Co wspierają ZIT?

W formule ZIT realizowane są m.in. projekty z zakresu rozwoju zrównoważonego transportu łączącego miasto i jego obszar funkcjonalny, projekty dotyczące przywracania funkcji społeczno-gospodarczych obszarów zdegradowanych, poprawy stanu środowiska przyrodniczego na obszarze funkcjonalnym miasta oraz wsparcia efektywności energetycznej i promowania strategii niskoemisyjnych. ZIT przyczyniają się również do wzmacniania rozwoju funkcji symbolicznych budujących międzynarodowy charakter i ponadregionalną rangę miejskiego obszaru funkcjonalnego. Poprawiają też dostęp i jakość usług publicznych w obszarze funkcjonalnym.

Warunki korzystania z ZIT

Najważniejszym krokiem w realizacji ZIT jest zawiązanie przez samorządy zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa – tzw. Związku ZIT. Dzięki temu władze miast i obszarów z nimi powiązanych mają swoją reprezentację w kontaktach z władzami krajowymi i regionalnymi. Związki te pełnią również funkcję Instytucji Pośredniczącej w systemie wdrażania programów regionalnych, która pozwala władzom miejskim mieć bezpośredni wpływ na realizację instrumentu ZIT. Kolejnym warunkiem jest opracowanie strategii ZIT, która jest podstawowym dokumentem strategicznym planującym zintegrowane działania w obszarze funkcjonalnym objętym wsparciem w ramach ZIT.

Z ręką na PLUSIE

Od momentu przyjęcia strategii ZIT Ministerstwo Rozwoju stale monitoruje i wspiera wdrażanie tego instrumentu. Ministerstwo chce jednak rozwijać współpracę samorządów nie tylko przy wsparciu funduszy UE, dlatego m.in. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, przyjęta w lutym 2017 r., zakłada realizację projektu strategicznego „Zintegrowane Inwestycje Terytorialne PLUS". Do roku 2020 będzie się on skupiał na zwiększeniu efektywności i usprawnieniu wdrażania obecnie realizowanych ZIT, które posłużą również do wypracowania zasad realizacji ZIT w nowej perspektywie finansowej UE po 2020 r. Na dalszym etapie realizacji ww. projektu planowane jest przeanalizowanie możliwości zinstytucjonalizowania współpracy JST w miejskich obszarach funkcjonalnych, optymalnych w zakresie zarządzania ich zintegrowanym rozwojem oraz jako dedykowane obszary wsparcia ZIT po 2020 r.

Wszystko wskazuje na to, że współpraca samorządów miejskich obszarów funkcjonalnych stanie się stałym elementem myślenia o rozwoju na poziomie krajowym i regionalnym. Dzięki temu miasta oraz otaczające je gminy będą mogły realizować wspólne zintegrowane przedsięwzięcia w ramach programów regionalnych. Istotnym elementem systemu jest też koordynacja działań w ramach ZIT i projektów finansowanych z programów krajowych (np. dużych przedsięwzięć infrastrukturalnych).

Cele realizacji ZIT w Polsce:

- rozwój współpracy na obszarach funkcjonalnych miast, w szczególności miast wojewódzkich
- upowszechnianie partnerskiego modelu współpracy różnych jednostek administracyjnych na miejskich obszarach funkcjonalnych
- realizacja projektów zintegrowanych, które odpowiadają kompleksowo na potrzeby i problemy miast oraz obszarów je otaczających
- zwiększanie wpływu miast i ich obszarów funkcjonalnych na sposób realizacji działań współfinansowanych z funduszy UE

Blisko ludzkich spraw

Nowoczesny tabor autobusowy jeżdżący po nowej nawierzchni drogi? Dostęp do przychodni wyposażonej w innowacyjny sprzęt diagnostyczny? Możliwość załatwienia większości spraw urzędowych przez internet, bez konieczności wychodzenia z domu? Jeszcze kilka lat temu niemożliwe, dziś w większości polskich miast i miasteczek coraz bardziej widoczne…dzięki wsparciu ze środków europejskich.

Programy regionalne zarządzane przez samorządy województw, to około 40% Funduszy Europejskich, które trafią do Polski do roku 2020. Z tych środków skorzystają między innymi przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu, jednostki naukowe czy organizacje pozarządowe. Do grona podmiotów, które mogą ubiegać się o pieniądze z dotacji, należą również jednostki samorządu terytorialnego (JST). Ich wykorzystanie przez gminy czy powiaty widać gołym okiem po zmieniającym się otoczeniu w Twojej miejscowości.

Infrastruktura drogowa

Fundusze europejskie pozytywnie wpływają na poprawę infrastruktury transportowej w Twoim regionie. Samorządy mogą skorzystać ze wsparcia w zakresie budowy czy przebudowy dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych, a także skrzyżowań oraz obwodnic. Mogą również zrealizować inwestycje w zakresie transportu miejskiego, dofinansowując ze środków UE np. zakup niskoemisyjnego taboru, czy budowę lub modernizację infrastruktury transportu publicznego. Nowe ścieżki rowerowe, parkingi P+R, biletomaty czy tablice informacyjne na przystankach albo efektywne energetycznie oświetlenia ulic? To tylko kilka z możliwości, jakie dla JST stwarzają programy regionalne.

Infrastruktura techniczna i energetyka

Jednostki samorządu terytorialnego mogą skorzystać także z dofinansowania na projekty dotyczące gospodarki odpadami. Pieniądze te można przeznaczyć np. na systemy selektywnej zbiórki odpadów, budowę,

Rozbudowa ulicy Barlickiego w Tomaszowie Mazowieckim

Projekt, dofinansowany z łódzkiego RPO, objął rozbudowę drogi wraz z budową kanalizacji deszczowej oraz usunięciem kolizji telekomunikacyjnych i energetycznych. W ramach prac m.in. rozebrano istniejącą nawierzchnie, wybudowano nową jezdnię, chodniki, ciągi pieszo-rowerowe. Wprowadzono też oznakowanie drogi. Projekt wpłynął m.in. na zwiększenie bezpieczeństwa użytkowników drogi: pieszych, rowerzystów oraz kierowców.

Wartość projektu wyniosła ok. 2.4 mln zł, przy dofinansowaniu z UE w kwocie ok. 1,2 mln zł.

Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy w powiecie chojnickim

Z programu regionalnego województwa pomorskiego sfinansowano projekt, aktywizacji osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chojnicach. Projektem objęto osoby powyżej 30 roku życia pozostające bez pracy, zarejestrowane w PUP, które były długotrwale bezrobotne lub niepełnosprawne albo posiadały niskie kwalifikacje. Projekt objął też osoby powyżej 50 roku życia oraz kobiety. W projekcie zaplanowano m.in. refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, a także staże i szkolenia.

Wartość projektu wyniosła ok. 3,8 mln zł, przy dofinansowaniu z UE w kwocie ok. 3,2 mln zł.

rozbudowę i modernizację zakładów zagospodarowania odpadów, jak również instalacje do zbiórki, selekcji czy przetwarzania odpadów. JST oraz ich związki mogą też realizować projekty w zakresie usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest. W obszarze gospodarki wodno-ściekowej programy regionalne stwarzają możliwości realizacji działań takich jak budowa lub unowocześnienie systemów kanalizacji oraz zaopatrzenia w wodę. JST sfinansują też ze środków unijnych budowę lub modernizację oczyszczalni ścieków.

Przed samorządami stoi też szansa zrealizowania projektów w zakresie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej, obejmujących m.in. przeprowadzanie audytów energetycznych oraz całościową modernizację energetyczną takich budynków oraz wymianę ich wyposażenia na energooszczędne.

Dla społeczeństwa

Niektóre programy regionalne umożliwiają JST ze swojego obszaru również budowę, przebudowę lub rozbudowę infrastruktury szkół i przedszkoli. Samorządy będące podmiotami tworzącymi placówki lecznicze udzielające świadczeń opieki zdrowotnej mogą natomiast ubiegać się o wsparcie na budowę, przebudowę lub modernizację obiektów infrastruktury ochrony zdrowia lub ich wyposażenie w sprzęt medyczny. W programach regionalnych jest też możliwość wsparcia dla tworzenia i funkcjonowania regionalnej infrastruktury usług społecznych, w połączeniu z procesem aktywizacji społeczno-zawodowej. JST oraz ich jednostki organizacyjne mogą ubiegać się o wsparcie na różne projekty społeczne, np. ukierunkowane na przeciwdziałanie bezrobociu, aktywizację osób w trudnej sytuacji życiowej itd.

Kultura

W obszarze kultury samorządy mogą realizować projekty obejmujące m.in. ochronę dziedzictwa kulturowego, tj. budowę lub przebudowę obiektów oraz zagospodarowanie terenu wokół nich, konserwację muzealiów, archiwaliów, starodruków, księgozbiorów, a także prowadzenie w tym zakresie projektów działań edukacyjnych. W ramach działań związanych z kulturą można też sięgnąć po wsparcie na rozwój aplikacji i usług teleinformatycznych, a także rozwój elektronicznych usług publicznych w zakresie e-kultury, m.in. digitalizacji zasobów kultury.

Informatyzacja

Oprócz e-kultury wsparcie z programów regionalnych umożliwia stosowanie rozwiązań elektronicznych do załatwiania spraw urzędowych. Jednostki samorządowe mogą pozyskać w tym celu dofinansowanie na rozwiązania elektroniczne w swoich programach. Dzięki temu rozwijają tzw. e-usługi publiczne i zwiększają liczbę spraw, które możemy załatwić bez wychodzenia z domu

Więcej informacji?

Każdy program regionalny ma swoją specyfikę, nie wszystkie działania opisane w artykule mogą być realizowane w Twoim województwie. Więcej informacji znajdziesz na stronie www.FunduszeEuropejskie.gov.pl lub w Punktach Informacyjnych Funduszy Europejskich

Maciej Kolczyński

Kierunek – zrównoważony rozwój

Średnie miasta w Polsce mają duży potencjał rozwoju, ale wymaga on odpowiedniego ukierunkowania i wsparcia ze strony Państwa. Dlatego przygotowany przez Ministerstwo Rozwoju pakiet dla średnich miast ma im pomóc w lokowaniu inwestycji, przyciąganiu inwestorów i efektywnym korzystaniu z Funduszy Europejskich.

Uroczysta inauguracja Pakietu dla średnich miast odbyła się w Przemyślu.

Założenia programu wsparcia dla samorządów miast liczących więcej niż 20 tysięcy mieszkańców przedstawił Wicepremier Mateusz Morawiecki na konferencji w Przemyślu.

Wicepremier podkreślił rolę Pakietu dla średnich miast jako ważnego punktu Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju.

– *Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju określa nowy model rozwoju Polski, w tym rozwoju regionalnego – zrównoważonego, równomiernie obejmującego cały kraj, uwzględniającego różnorodność i specyfikę polskich miast i miasteczek oraz wsi. Każdy taki obszar naszego kraju musi być włączony w procesy rozwojowe, przez zidentyfikowanie i wsparcie jego indywidualnych zasobów i unikalnego potencjału* – mówił minister Morawiecki.

Nie bez powodu na miejsce inauguracji wybrano właśnie to podkarpackie miasto. Należy ono bowiem do grupy tych ośrodków, które takiego wsparcia potrzebują, a jednocześnie z powodów historycznych i geograficznych jest miastem szczególnym.

– *Przemyśl jest wśród tych kilku miast, które znacznie wyróżniły się w historii Polski. Łączy nie tylko krainy geograficzne, ale różne idee, inicjatywy i działania. Cieszę się, że to właśnie w tym grodzie rząd ogłasza tak istotny program jak Pakiet działań dla średnich miast* – powiedział obecny na spotkaniu Marszałek Sejmu Marek Kuchciński.

W Przemyślu Marszałek Marek Kuchciński i Wicepremier Mateusz Morawiecki spotkali się z samorządowcami, a następnie wzięli udział w konferencji w Muzeum Narodowym Ziemi Przemyskiej. Inauguracji rządowego Pakietu działań dla średnich miast towarzyszyły dyskusje panelowe na temat ich roli w koncepcji zrównoważonego rozwoju, a także nowoczesnych instrumentów finansowania inwestycji w średnich miastach. W spotkaniu uczestniczyli także wiceministrowie rozwoju – Jerzy Kwieciński i Adam Hamryszczak.

Przyciągnąć inwestorów

Czym jest Pakiet dla średnich miast? To kompleksowe „narzędzie", które ma ułatwić jednostkom samorządu terytorialnego działania na rzecz szeroko pojętego rozwoju

społeczno-gospodarczego. Obejmuje wiele różnorodnych i wzajemnie uzupełniających się inicjatyw, wśród których szczególnie istotne jest wsparcie finansowe w łącznej kwocie 2,5 miliarda złotych, pochodzące z funduszy UE na lata 2014-2020.

Wsparcie przeznaczone jest dla miast powyżej 20 tysięcy mieszkańców oraz miast powyżej 15 tysięcy mieszkańców będących stolicami powiatów. Obecnie do grupy tej należy 255 miejscowości w całej Polsce. Szczególnego wsparcia potrzebują 122 ośrodki miejskie, wyodrębnione podczas analiz Polskiej Akademii Nauk. Wśród nich można wymienić takie miejscowości jak: Przemyśl, Grudziądz, Zamość, Radom, Zabrze, Sosnowiec, Nowa Sól, Bytom, Słupsk, Stalowa Wola, Nowy Sącz, Namysłów, Piła, Zduńska Wola, Sandomierz, Wałbrzych, Kłodzko, Tarnów, Krosno, Żagań, Zakopane czy Nysa.

Dlaczego właśnie średnie miasta są beneficjentami tego programu? Bo w przeciwieństwie do dużych ośrodków, miewają one trudności w przyciąganiu inwestorów, których obecność jest dla nich kluczowa. Nadają oni bowiem tempo rozwoju gospodarczego, zapewniają miejsca pracy, powodują rozwój kapitału ludzkiego – a wraz z nim rozwój segmentu produktów i usług. Nowy inwestor to dla miasta duża szansa, a po stronie samorządów leży kwestia stworzenia mu najlepszych możliwych warunków. Celem wprowadzenia Pakietu jest zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały poszczególnych terytoriów oraz aktywizacja potencjałów miast średnich, które straciły swoje funkcje społeczno-gospodarcze.

Jak to działa?

Pakiet dla średnich miast realizowany jest według określonego harmonogramu, który składa się z trzech etapów. Pierwsza faza została już uruchomiona. *Polega ona na dostosowaniu istniejących narzędzi i instrumentów: polityki lokowania inwestycji i przyciągania inwestorów, preferencji w dostępie do funduszy europejskich w ramach programów krajowych oraz pozyskiwania innych źródeł finansowania w szczególności w ramach Funduszu Inwestycji Samorządowych zarządzanego przez Polski Fundusz Rozwoju, który jest jednym z partnerów Pakietu. Nie jest to jednak zbiór zamknięty – pracujemy nad tym, aby Pakiet poszerzał się o kolejne inicjatywy* – zaznaczył Wiceminister Rozwoju Adam Hamryszczak.

Zamość jest jednym ze 122 średnich miast, które mogą skorzystać z pakietu.

Jeszcze w tym roku zaplanowane są nabory do Programu Polska Wschodnia POPW (czerwiec/lipiec), Wiedza Edukacja Rozwój POWER (październik), czy Inteligentny Rozwój POIR (koniec roku).

Innym sposobem wsparcia w ramach Pakietu będzie wykorzystanie instrumentów znajdujących się w ofercie Funduszu Inwestycji Samorządowych, zarządzanego przez Polski Fundusz Rozwoju. Tu możliwe będzie uzyskanie wsparcia na inwestycje finansowane w całości ze środków krajowych lub zdobycie kapitału na wkład własny do projektów finansowanych ze środków unijnych. Preferowanymi obszarami wsparcia będą drogi, sektor wodno-kanalizacyjny, gospodarka odpadami, zaopatrzenie w energię oraz gaz, infrastruktura społeczna, rewitalizacja, transport zbiorowy czy ochrona zdrowia. Fundusz Inwestycji Samorządowych dysponuje kwotą 400 mln zł. Część tych środków zasili rozwój miast średnich.

W ramach Pakietu dla miast średnich do dyspozycji samorządów trafi też oferta szerokiego wsparcia konsultacyjnego w zakresie realizacji potrzeb inwestycyjnych. W pierwszym etapie pilotażem wsparcia konsultacyjnego zostanie objętych kilkadziesiąt miast wybranych przez Fundusz spośród miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze.

Beata Michalik

Jak programy Interreg wspierają JST

Samorządy, a zwłaszcza gminy, to główni beneficjenci programów współpracy terytorialnej. Taki wniosek płynie z analiz dotychczasowych partnerów wiodących projektów. Aktywny udział samorządów w programach Interreg i Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa jest konsekwencją szerokiego wachlarza działań możliwych do realizacji w ramach programów, które łączą się z zadaniami i usługami świadczonymi przez JST.

JST mogą uczestniczyć w projektach bezpośrednio, budując partnerstwa z instytucjami z drugiego kraju. Często także stymulują współpracę między podległymi jednostkami budżetowymi i domami kultury, ośrodkami sportu, szkołami, a także organizacjami pozarządowymi. Urzędy powiatowe mogą np. inicjować współpracę urzędów pracy.

Najaktywniejsze w pozyskiwaniu środków Interreg są oczywiście JST na terenach przygranicznych. Celem projektów transgranicznych jest poprawa warunków życia i integracja społeczności na pograniczu. Działania podejmowane przez beneficjentów dotyczą różnych sfer, są to m.in.:

- **usługi edukacyjne wzmacniające kompetencje niezbędne na transgranicznym rynku pracy, usługi sprzyjające mobilności pracowników w obrębie regionu,**
- **opracowanie nowych produktów oraz usług turystycznych wspierających lokalną przedsiębiorczość,**

- **międzysektorowe wypracowanie nowych rozwiązań na rzecz podniesienia konkurencyjności regionu,**
- **wspólne inicjatywy lokalnej administracji i społeczności na rzecz podniesienia poziomu bezpieczeństwa, radzenia sobie z zagrożeniami naturalnymi oraz ochrony środowiska,**
- **inwestycje w drobną infrastrukturę związaną z dziedzictwem kulturowym oraz w lokalną infrastrukturę drogową,**
- **kultywowanie lokalnych tradycji, wspierane zwłaszcza przez mikroprojekty – małe przedsięwzięcia skierowane do społeczności lokalnych.**

Nie tylko na pograniczu...

Jednak programy Interreg to nie tylko szansa dla instytucji samorządowych zlokalizowanych na pograniczu. Z ich środków mogą skorzystać JST z każdego regionu Polski. Jest to możliwe dzięki programom

Struktura polskich beneficjentów w programach EWT

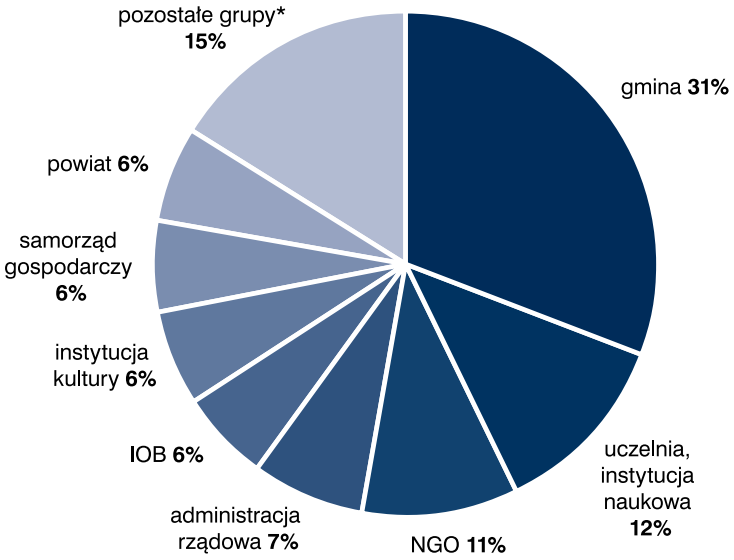

* pozostałe grupy: placówka oświatowa (z wył. wyższych) 3%; urząd marszałkowski 2%; kościoły i związki wyznaniowe 2%; związek międzysamorządowy 2%; zakład opieki zdrowotnej 1%; Euroregion 1%; inne 4%

Innowacyjna edukacja

Projekt TRAILS (program Polska-Saksonia), realizowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Politechnikę Wrocławską oraz Technische Universität Dresden, to projekt służący **zacieśnieniu współpracy szkół z przedsiębiorcami**. Dzięki wykorzystaniu mobilnych laboratoriów wyposażonych w nowoczesny sprzęt, organizowane są warsztaty innowacyjności. Laboratoria są prowadzone przez wykładowców uczelni technicznych, a ich główną zaletą jest mobilność, dzięki czemu docierają do mniejszych miejscowości, oddalonych od centrów naukowych. Z bezpłatnych warsztatów w zakresie innowacyjności i przedsiębiorczości korzystają uczniowie i MŚP w wiejskich i miejskich regionach Województwa Dolnośląskiego i Wschodniej Saksonii.

Więcej informacji: **www.trailsproject.eu**

Nowe usługi – górskie szlaki rowerowe

Gmina Zawoja wraz ze słowackim partnerem – Obec Oravska Polhora – realizuje projekt Babia Góra Trails (program Polska-Słowacja). Przedsięwzięcie zakłada **budowę transgranicznych górskich tras rowerowych** łączących obydwie gminy, biegnących przez tereny atrakcyjne przyrodniczo i kulturowo. Trasy biegną przy obiektach dziedzictwa kulturowego w Zawoi przy zabytkowej XVII wiecznej kapliczce, natomiast na Słowacji przy źródle w Słonej Wodzie, znanym już w średniowieczu. Oprócz tego zaplanowano **budowę dwóch Centrów Integracji i Rekreacji dla rowerzystów po obu stronach granicy**, składających się z budynku zaplecza oraz miejsca przeznaczonego do odpoczynku i rekreacji. Ze szlaku skorzystają także osoby z niepełnosprawnościami – z myślą o nich zakupiony zostanie specjalny rower. Powstanie także wieża widokowa oraz altanka przy źródle Słona Woda po stronie słowackiej. Wzdłuż tras ustawione zostaną tablice informacyjne.

transnarodowym: **Region Morza Bałtyckiego oraz Europa Środkowa**. Pierwszy z programów wspiera projekty dotyczące współpracy w dziedzinach: innowacyjności, efektywnego gospodarowania zasobami naturalnymi oraz zrównoważonego transportu. Program wspiera cele Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego. Tematyka programu Europa Środkowa obejmuje innowacje i zwiększenie konkurencyjności, strategie niskoemisyjne, zasoby naturalne i kulturowe oraz powiązania transportowe.

Edukacja i promocja energetyki odnawialnej

Miasto Racibórz, dzięki mikroprojektowi przygotowanemu wspólnie z Vysoká škola báňská – uniwersytetem Technicznym w Ostrawie (program Czechy-Polska), nawiązało aktywną współpracę ze społecznością akademicką polsko-czeskiego pogranicza. Tematyka projektu dotyczy ochrony środowiska oraz poprawy jakości powietrza. **Wymiana wiedzy, doświadczeń i dobrych praktyk z zakresu Odnawialnych Źródeł Energii ułatwi ich promocję w regionie i kształtowanie świadomości ekologicznej.**

W międzyregionalnym programie Interreg Europa polskie JST mogą współpracować z partnerami z każdego kraju Unii Europejskiej, a także z Norwegii i Szwajcarii. Program służy wymianie doświadczeń wśród instytucji współpracujących nad wybraną dziedziną polityki (np. tworzenie warunków dla rozwoju innowacyjności, wykorzystanie dziedzictwa kulturowego dla rozwoju ekonomicznego itp.).

JST jako uczestnik projektu

Samorządy mogą skorzystać z programów nie tylko jako autorzy zgłaszanych projektów, ale mogą stanowić także grupę docelową projektu. Przykładem może być projekt CLIMATIC TOWN (program Polska-Saksonia). Przedsięwzięcie, realizowane przez Województwo Dolnośląskie we współpracy Saksońską Agencją ds. Energii SAENA, wspiera samorządy w poprawie efektywności energetycznej w miastach. Działania projektu obejmują m.in. szkolenia JST w zakresie oszczędności energii i wykorzystania OZE oraz wizyty studyjne w kraju sąsiada, służące poznaniu dobrych praktyk. Ogłoszono także konkurs dla miast i gmin na propozycje rewitalizacji energetycznej konkretnych obiektów. Wygraną będzie

Rewitalizacja miast

Projekt FORGET HERITAGE (program Europa Środkowa) dotyczy nieużywanych budynków zabytkowych (dawne fabryki, szpitale, szkoły, koszary itp.), zlokalizowanych we Włoszech, Słowenii, Niemczech, Polsce, Chorwacji, Czechach i Węgrzech. Stanowią one element historii społeczności lokalnych, jednak pamięć o nich zanika, a same budynki wywierają negatywny wpływ na tereny je otaczające, tworząc tzw. „luki urbanistyczne". **Celem partnerów jest opracowanie innowacyjnych i zrównoważonych rozwiązań służących ochronie dziedzictwa kulturowego Europy Środkowej**, podnoszących jego wartość ekonomiczną. W ramach przedsięwzięcia powstają m.in. modele zarządzania współpracą publiczno–prywatną z wykorzystaniem spółek działających w obszarze kultury i sektora kreatywnego. W projekcie uczestniczą miasta Bydgoszcz i Warszawa.

sfinansowanie dokumentacji technicznej (do 75 tys. euro). Więcej informacji na podstronie projektu: www.umwd.dolnyslask.pl/ewt/climatic-town-energetyczna-rewitalizacja-miast

Sieci kontaktów

Niezależnie od tego, czy JST bierze udział w programie transgranicznym, czy transnarodowym, niezaprzeczalną korzyścią jest możliwość nawiązania lub zacieśnienia współpracy z partnerem z zagranicy. Oprócz konkretnych efektów dla regionu i jego mieszkańców, równie ważna jest bowiem wymiana doświadczeń i know-how oraz podjęcie wspólnych pilotażowych działań. Dzięki programom powstały międzynarodowe partnerstwa, które rozwijają się także po zakończeniu projektu. W ten sposób projekty przynoszą zmiany w działaniu instytucji i pomagają pracownikom w zdobyciu nowych umiejętności.

Więcej informacji o programach Interreg: www.ewt.gov.pl

Aleksandra Reduch

MAPA DOTACJI

Zrealizowałeś ciekawy projekt dofinansowany z Funduszy Europejskich lub znasz taki w Twojej okolicy?

Dodaj krótki opis i zdjęcia, filmy lub prezentację projektu do Mapy Dotacji poprzez formularz na stronie **www.mapadotacji.gov.pl**.

Na stronie znajdziesz ciekawe informacje o projektach z całej Polski. Mogą być one dla Ciebie inspiracją do napisania niebanalnego projektu dla Twojej firmy lub odwiedzenia ciekawego miejsca, którego jeszcze nie znałeś.

Więcej informacji o projektach dofinansowanych z Funduszy Europejskich można znaleźć na stronie:

www.mapadotacji.gov.pl

Zrównoważona mobilność miejska

Miasta „na miarę człowieka”, czyli dobrze zaprojektowane, bezpieczne, dostępne, z zielonymi sieciami ulic i przestrzeni publicznych to nie tylko marzenie wszystkich mieszkańców. Takie cele przyjmują na siebie państwa skupione w gremiach międzynarodowych jak ONZ[1] czy UE[2]. W ten nurt wpisują się nowe założenia odnośnie inwestycji w zrównoważoną mobilność miejską, finansowanych ze środków Funduszy Europejskich. Na ten cel w perspektywie finansowej 2014-2020, w programach krajowych i regionalnych, Polska przeznaczy ponad 4,3 mld EUR.

Zrównoważona mobilność miejska rozumiana jest jako łączenie, uzupełnianie się i usprawnianie przemieszczania się: pieszo, rowerem, tramwajem, autobusem i trolejbusem, pociągiem podmiejskim i dalekobieżnym, po mieście i jego bezpośrednim otoczeniu (obszar funkcjonalny). Płynność ruchu poprawiają zarówno inwestycje w infrastrukturę transportu miejskiego uprzywilejowujące komunikację zbiorową, jak i nowoczesne rozwiązania organizacyjne, wspierane przez narzędzia informatyczne, np. ITS (Inteligentne Systemy Transportowe). W ten sposób wzrasta atrakcyjność i dostępność przestrzeni miejskiej. Głównymi filarami planowania zrównoważonej mobilności miejskiej są: zapewnienie mieszkańcom dostępności do miejsc pracy i usług, zwiększanie efektywności transportu, zapewnienie komfortu i bezpieczeństwa transportu miejskiego, redukowanie zanieczyszczenia środowiska oraz poziomu konsumpcji energii, tworzenie przyjaznej przestrzeni publicznej. Zrównoważona mobilność miejska jest więc istotną częścią planowania miejskiego, uwzględniającego potrzeby zarówno mieszkańców jak i środowiska naturalnego.

Alokacja przeznaczona na wsparcie zrównoważonej mobilności miejskiej w programach operacyjnych 2014-2020

Program Infrastruktura i Środowisko	2,299 mld EUR (FS)
Program Polska Wschodnia	0,440 mld EUR (EFRR)
Programy Regionalne	1,561 mld EUR (EFRR)
SUMA	4,3 mld EUR

Ekomobilność a polityki miejskie

Przemieszczanie się jest koniecznością. Codzienne wybory mieszkańców miast dotyczące środka transportu w znacznej mierze zależą od dostępności w przestrzeni: miejsc pracy, szkół, sklepów czy placówek służby zdrowia. Istotne jest, aby projektując rozwój miast i infrastruktury brać pod uwagę zróżnicowane potrzeby ludności, funkcje terenów i dostępność do nich. Integracja podejścia w zakresie użytkowania gruntów, transportu czy ochrony środowiska ma zasadnicze znaczenie dla zrównoważonego rozwoju. Dlatego działania różnych służb/działów miejskich muszą się nawzajem „widzieć” i wspierać.

1 Nowy program dla miast przyjęty na konferencji ONZ – Habitat III, październik 2016 r., Quito.

2 *Agenda Miejska Unii Europejskiej* przyjęta na nieformalnym spotkaniu ministrów UE ds. rozwoju miast, maj 2016 r., Amsterdam, kładzie nacisk na tworzenie zrównoważonych i efektywnych miejskich systemów transportu publicznego, ze szczególnym uwzględnieniem ekologicznej komunikacji niezmotoryzowanej. Promowanie multimodalnej mobilności miejskiej to również element *Polityki klimatycznej UE*, mającej na celu ograniczanie emisji gazów cieplarnianych a także *Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego* w zakresie adaptacji do zmian klimatu.

Centrum bez samochodów

Jakość powietrza to jeden z głównych wyznaczników komfortu życia w miastach. Natężony ruch samochodowy to główne źródło emisji zanieczyszczeń. Tereny śródmiejskie bez korków, hałasu i spalin są bardziej atrakcyjne dla pieszych i skłaniają do spędzenia wolnego czasu w centrum. Jednak nie każdy kierowca będzie skłonny do rezygnacji z własnego samochodu. Rozbudowana oferta dobrej jakości transportu miejskiego, uwzględniająca również przemieszczanie się rowerem, oraz ograniczanie możliwości wjazdu do centrum samochodom osobowym pomaga zwrócić przestrzeń miejską wszystkim jej użytkownikom. Czyni też miasta bardziej przyjaznymi i atrakcyjnymi, tak dla mieszkańców jak i przyjezdnych.

Atrakcyjne i funkcjonalne śródmieście

W obszarach śródmiejskich ulice zajmują znaczną część przestrzeni publicznych. Tu krzyżują się drogi pieszych i użytkowników różnych środków komunikacji. Coraz większą rolę w życiu codziennym zaczynają ponownie odgrywać place i skwery, stając się miejscem, gdzie znajdują się nasze ulubione kawiarnie czy sklepy. Śródmiejskie ulice stanowią nieodłączny element tętniącego życiem miasta. Przestrzeń ulicy powinna zatem zachęcać do chodzenia pieszo czy jazdy rowerem, a tam gdzie to możliwe – być miejscem spotkań mieszkańców. Odpowiednie działania urbanistyczno-planistyczne w powiązaniu z adekwatnym systemem transportowym mogą wspierać ten kierunek rozwoju życia miast.

Łańcuchy mobilności

Jednym z najistotniejszych aspektów zrównoważonej mobilności miejskiej jest jej różnorodność. Transport publiczny to główne ale nie jedyne ogniwo łańcucha mobilności. W ekosystemie miejskim na szczególną uwagę zasługują rowerzyści, piesi i osoby o ograniczonej mobilności (starsi, osoby z małymi dziećmi, niepełnosprawni, podróżujący z dużymi bagażami). Dobre planowanie przestrzeni zapewnia łatwy i bezpieczny dostęp niezmotoryzowanych do przystanków komunikacji miejskiej, a dalej dogodne przesiadki, w tym połączenie z transportem dalekobieżnym. Polityka transportowa miast powinna zatem uwzględniać zarówno poprawę jakości

oferty jak i rozbudowę sieci komunikacji miejskiej w połączeniu z systemem dróg rowerowych czy bezpiecznych stref dla pieszych. Tylko wtedy stanie się realną alternatywą dla samochodów indywidualnych.

Przykładem dobrej praktyki jest miasto Olsztyn, w którym w 2015 r. z pomocą Funduszy Europejskich przywrócono tramwaje, nie zapominając o wybudowaniu wraz z linią tramwajową ciągów pieszo-rowerowych.

Mobilność a ekologia

Tabor komunikacji miejskiej z alternatywnym napędem ogranicza zużycie paliw kopalnych, wpływa na poprawę stanu środowiska naturalnego, w szczególności jakości powietrza. Ekologiczny tabor (tramwaje, trolejbusy, e-autobusy) jest preferowany w projektach finansowanych z Funduszy Europejskich. Rozwój polskiego sektora elektromobilności to także szansa dla wzrostu krajowej gospodarki. Oba te elementy wykorzystuje program e-Bus[3], który wpiera (rozwój know-how, system zachęt, itd.) samorządy zainteresowane przejściem na elektryczny transport publiczny.

3 W ramach *Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju* realizowany jest *Plan Rozwoju Elektromobilności*. Program e-Bus, obok e-car, to jedno z jego działań.

Polskie miasta zmierzają ku ekomobilności w bardzo zróżnicowany sposób. Zielona Góra to absolutny rekordzista – do końca 2020 r. wymieni ok. 60% autobusów miejskich na elektryczne. Również Kraków zainwestuje w elektryczną flotę na dużą skalę. W niektórych miastach ekologiczną alternatywą dla silników Diesla są autobusy zasilane sprężonym gazem ziemnym (CNG), np. w Tychach, Rzeszowie, Radomiu czy Gdyni. Warszawa postawiła na napęd LNG (ciekły gaz ziemny), a Częstochowa zakupiła gazowo-elektryczne hybrydy.

Nowoczesne systemy biletowe

Dla popularności transportu publicznego i komfortu pasażerów niebagatelne znaczenie ma również system taryfowo – biletowy. Idealny system powinien być dostępny (wiele opcji cenowych/ wiele punktów sprzedaży), intuicyjny i efektywny, czyli łatwy w obsłudze (bez bilonu), ekologiczny (bez kartonikowych biletów), prawie niedostrzegalny. Takim wymaganiom odpowiada e-bilet (element ITS), dostępny w wielu punktach miasta (biletomaty). Z kolei aplikacje mobilne dają możliwość kupna e-biletu przez Internet, bez względu na porę, odległość punktu sprzedaży, dostępność gotówki, itd.

Elektroniczny bilet, najczęściej w postaci karty miejskiej, może integrować również inne funkcjonalności – karty płatniczej (bankomatowej), parkingowej, bibliotecznej, legitymacji studenckiej itp. Choć dostępne są już rozwiązania, w których np. karta bankomatowa staje się biletem.

Ekomobilność a Fundusze Europejskie

Fundusze Europejskie perspektywy 2014-2020 pozwalają miastom na sfinansowanie i zaoferowanie mieszkańcom wielu z wyżej wymienionych elementów ekomobilności. Pozyskanie dofinansowania wymaga jednak kompleksowego planowania. Poszczególne elementy inwestycji muszą znajdować uzasadnienie w potrzebach zidentyfikowanych przez dane miasto np. w strategii miasta lub aglomeracji, w planie gospodarki niskoemisyjnej, w strategii zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT). Dokumenty te muszą zawierać odpowiedzi na pytania postawione przez Komisję Europejską w komunikacie nr COM(2013)913 *Wspólne dążenia do osiągnięcia konkurencyjnej i zasobooszczędnej mobilności w miastach.* – załącznik *Koncepcja planów zrównoważonej mobilności miejskiej*.

Polskie miasta sprostały temu wyzwaniu – wnioski o dofinasowanie projektów z zakresu ekomobliności zostały złożone jeszcze w 2016 r. Efekty tych kompleksowo zaprogramowanych inwestycji mają szansę pozytywnie wpłynąć na środowisko naturalne oraz poprawić komfort życia w miastach.

Te i inne kwestie były przedmiotem debaty podczas konferencji „Zrównoważona mobilność – wyzwania i szanse dla miast", którą Ministerstwo Rozwoju zorganizowało w dniach 8-9 czerwca br. w Rzeszowie – relacja w rozkładówce.

Anna Rudowska, Iwona Strachota
Magdalena Jasińska

EUROPEJSKI SAMORZĄD 2016
– liderzy i ich inwestycje

W rankingu „Europejski Samorząd 2016”* oceniano poziom wykorzystania dotacji z UE. Do analizy wykorzystano dane z Ministerstw Finansów i Rozwoju. Zestawienie powstało na podstawie wielkości przyznanego samorządom wsparcia unijnego z krajowych i programów regionalnych, zarówno na lata 2007-2013, jak i 2014-2020. Samorządy sklasyfikowano w 3 kategoriach: miasta na prawach powiatu, gminy miejskie i miejsko-wiejskie oraz gminy wiejskie.

Na co liderzy rankingu przeznaczyli unijne pieniądze? Poniżej przykłady ciekawych projektów:

MIASTA NA PRAWACH POWIATU

1 Krosno
- **Przykład inwestycji:** Kompleksowe przygotowanie terenów pod inwestycje

2 Olsztyn
- **Przykład inwestycji:** Budowa ciągu ścieżek rowerowych

3 Tarnów
- **Przykład projektu:** Modernizacja układu drogowego

GMINY MIEJSKIE I MIEJSKO-WIEJSKIE

1 Nowy Dwór Mazowiecki
- **Przykład inwestycji:** Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej

2 Pilawa
- **Przykład inwestycji:** Rozbudowa instalacji wodno-kanalizacyjnej

3 Radłów
- **Przykład inwestycji:** Budowa farm fotowoltaicznych

GMINY WIEJSKIE

1 Obsza
- **Przykład inwestycji:** Instalacja kolektorów słonecznych w obiektach publicznych

2 Wielka Wieś
Przykład inwestycji: Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej

3 Wieliszew
- Utworzenie eUrzędu – Urzędu przyjaznego mieszkańcom

* ranking opracowany przez Rzeczpospolitą

Jak rozwój nowych technologii w systemach biletowych wpłynie na przyszłość komunikacji zbiorowej?

Rozmawiano o przyszłości systemów biletowych w Polsce. Zastanawiano się czy nowe technologie zmienią nawyki przewozowe pasażerów. Padały pytania, czy karta miejska to tylko bilet i w jakim zakresie stanowi formę dostępu do szerszego pakietu usług?

Zrównoważona mobilność – jak integrować polityki sektorowe miasta?

Dyskusja koncentrowała się wokół zrównoważonej mobilność jako elementu zintegrowanego planowania rozwoju miast i ich obszarów funkcjonalnych. Próbowano odpowiedzieć na pytania jak przełamać bariery, tak aby działania jednosektorowe nie decydowały o kształcie życia na obszarach miejskich. Zastanawiano się jak pogodzić funkcje usługowe i mieszkaniowe dzielnic śródmiejskich z koniecznością przewozu ładunków i towarów różnymi środkami transportu.

KONFE

Zrównoważo – wyzwania i s

Rzeszów – Jasionka

250 uczestników
22 wystawców
2 wydarzenia towarzysz

Jak zmniejszać ruch samochodów w śródmieściu? Skuteczne i praktyczne rozwiązania.

Głównym celem panelu była próba odpowiedzi na pytania: jak osiągnąć tereny śródmiejskie bez korków, hałasu i spalin? Dociekano jakie rozwiązania mają najlepszy wpływ na kształtowanie współczesnych obszarów miejskich? Omawiano kwestie dotyczące zarówno miast wojewódzkich jak i regionalnych.

Konferencji towarzyszyła wystawa prezentująca nowoczesne rozwiązania w zakresie technologii ITS, infrastruktury, ekologicznego taboru.

Zarządzanie zmianą w środowisku miejs śródmiejskich, aby były atrakcyjne dla tr

Myśl przewodnia – ulica nie tylko dla samochodów, miejskiego. Wspólnie zastanawiano się jakie podej infrastrukturalnych, jak i innych rozwiązań, aby upo bardziej bezpieczną, atrakcyjną i funkcjonalną dla do rewitalizacji terenów śródmiejskich?

Łańcuchy ekomobilności – jak lepiej wykorzystać potencjał transportowy miasta poprzez właściwe zarządzanie polityką rowerową?

Zaangażowani w politykę rowerową – reprezentowali różne środowiska: urzędów, świata nauki czy organizacji pozarządowych. Debatowano nad rolą rowerów w planach na rzecz zrównoważonego przemieszczania się w miastach, a także nad integracją transportu publicznego i rowerowego i ich rolą w kształtowaniu preferencji pasażerów w zakresie mobilności.

ERENCJA

ona mobilność
szanse dla miast

a, 8-9 czerwca 2017 r.

ące

kim – jak kształtować przestrzeń ulic
ransportu niezmotoryzowanego i pieszego?

, ale także jako forma przestrzeni życia
mować działania zarówno w zakresie inwestycji
rządkować przestrzeń miejską. Jak uczynić ją
ieszych oraz jak planować ulice, które przyczynią się

Adam Hamryszczak.

„Dobrze przygotowane, kompleksowe projekty z zakresu zrównoważonej mobilności miejskiej dają szansę na jakościową zmianę, tj. poprawę stanu środowiska naturalnego i podniesienie komfortu życia w polskich miastach" – zaznaczył wiceminister rozwoju Adam Hamryszczak.

Jaka będzie rola autobusów o napędzie alternatywnym w rozwoju zrównoważonej mobilności miejskiej?

Panel cieszący się bardzo dużym zainteresowaniem od strony zarówno teoretyków (Polski Fundusz Rozwoju), jak i sprzedawców (Ursus Bus, Solaris Bus) oraz klientów (MPK SA w Krakowie, Zarządu Komunikacji Miejskiej w Gdyni). Debata koncentrowała się wokół pytań: jak planować transport, który sprosta wyzwaniom zarówno środowiskowym jak i demograficznym? Jaka będzie przyszłość autobusów o napędzie alternatywnym w planowaniu transportu miejskiego. I w końcu jaki napęd będzie miał autobus przyszłego dziesięciolecia?

WYDATKI SAMORZĄDÓW NA EDUKACJĘ

1 Liczba placówek edukacyjnych w Polsce w roku szkolnym 2015/2016

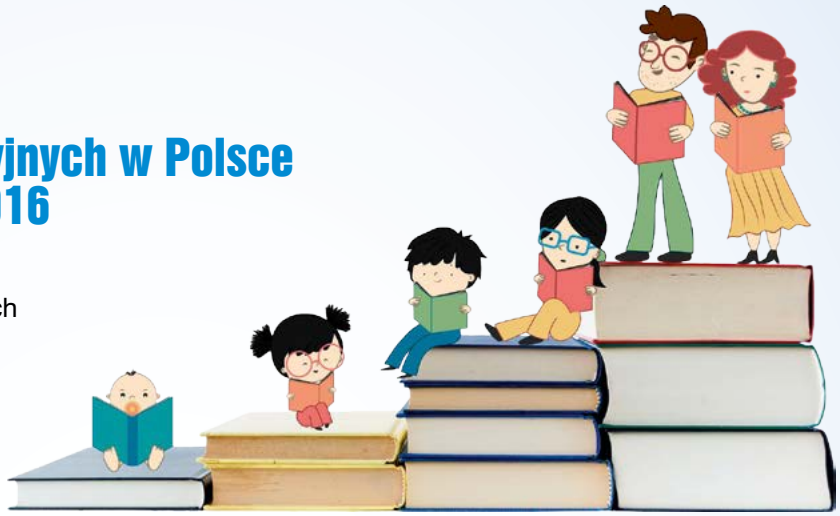

- **13.653** szkoły podstawowe (z czego 86,2% szkół jest prowadzonych przez samorządy)
- **21.001** placówki wychowania przedszkolnego
- **7.684** gimnazja
- **8.001** szkoły ponadgimnazjalne

2 Ile wydały samorządy na oświatę i wychowanie w 2015 roku?

- **64,3** miliardów złotych wydano na oświatę i wychowanie z budżetu jednostek samorządu terytorialnego
- **32,5** miliardów złotych wydały na oświatę samorządy gminne
- **22,1** miliardów złotych miały do dyspozycji samorządy miast na prawach powiatu
- **8,8** miliardów złotych pochodziło z budżetów powiatów
- **0,9** miliarda złotych wydały samorządy województw

3 Jak rozdysponowano wydatki?

- **20,4** miliardy zł samorządy przeznaczyły na funkcjonowanie szkół podstawowych
- **10,2** miliarda złotych przeznaczono na funkcjonowanie gimnazjów
- **9,6** miliarda zł wydano na przedszkola
- **7** miliardów zł kosztowało funkcjonowanie szkół zawodowych
- **4,2** miliarda złotych przeznaczono na licea ogólnokształcące

Opracowane na podstawie raportu GUS „Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2015/2016”.

Wypoczynek z historią w tle

Park Nałkowskich w Wołominie będzie nawiązywał do historycznego ogrodu, w którym niegdyś mieszkała rodzina znanej pisarki Zofii Nałkowskiej, a jednocześnie stanie się nowoczesnym i przyjaznym miejscem do wypoczynku oraz rekreacji. Miasto odkrywa i umacnia swoją lokalną tożsamość.

Tak będzie wyglądał Park Nałkowskich w Wołominie.

„Budowa parku przy Muzeum im. Zofii i Wacława Nałkowskich w Wołominie" to projekt, na który Gmina Wołomin otrzymała dofinansowanie w kwocie blisko 1,7 mln złotych z Programu Infrastruktura i Środowisko.

Park powstanie na terenie wokół Domu nad Łąkami, w którym mieszkała Zofia Nałkowska. Od 1992 roku znajduje się tam muzeum poświęcone rodzinie Nałkowskich. Po przebudowie dawna wydma z domem-muzeum i ogrodem zostanie poddana rekompozycji i wzbogacona nową roślinnością. Centralnym elementem nowego ogrodu będzie istniejący zbiornik wodny, który zostanie przebudowany i wzbogacony o nowy element – strumień. Ukształtowany krajobrazowo i naturalistycznie wijący się ciek wodny zostanie obsadzony dość gęsto roślinnością. Uroku doda kaskada wodna, która ze strumienia będzie wlewała się do stawu, nad którym przerzucony zostanie prosty, drewniany most.

Zaplanowano też wielopiętrowe i wielogatunkowe nasadzenia zieleni. Na stokach wydmy powstanie ogród dydaktyczny z 33 gatunkami bylin, 12 gatunkami krzewów i 9 gatunkami drzew. Zasiany zostanie nowy trawnik oraz wielogatunkowa łąka kwiecista, nawiązująca do tej, o której pisała Zofia Nałkowska. Uzupełnieniem do założeń terenów zieleni będzie pawilon, wiata na pomoście przy stawie, tarasy z placykami ozdobnymi, pomosty, murki, schody terenowe, pochylnie, plac zabaw, ogrodzenie i elementy małej architektury. Dodatkowo zostanie wykonana renowacja obiektów gospodarczych, a także instalacje sanitarne i elektryczne.

Mieszkańcy zasługują na to miejsce

Burmistrz Wołomina Elżbieta Radwan

Cieszę się, że pozyskaliśmy dofinansowanie z Funduszy Europejskich na budowę parku Nałkowskich. Ten ważny i piękny, choć ostanio nieco zapomniany teren, zlokalizowany na granicy Wołomina, stanie się wizytówką naszego miasta. Nasi mieszkańcy zasługują na takie miejsce, w którym będą mogli spędzić czas ze swoimi bliskimi. Projekt parku łączy w sobie historię i nowoczesność. Jego koncepcja została poddana konsultacjom społecznym, które spotkały się z dużym zainteresowaniem Wołominian. Należy podkreślić wartość dodaną projektu. Ta konkretna inwestycja pozwoli nie tylko stworzyć miejsce rekreacji, ale również aktywności lokalnej: artystycznej i edukacyjnej. Otworzy nam to drogę do pozyskiwania w przyszłości środków z innych źródeł zewnętrznych, np.: z programu POWER lub RPO.

Na ratunek SOR-om

Każdy z nas może potrzebować natychmiastowej pomocy medycznej, dlatego niezwykle ważne jest sprawne działanie systemu ratownictwa medycznego. Nagłe wypadki wymagają przede wszystkim szybkiego i profesjonalnego działania, które może zapobiec śmierci i zminimalizować skutki urazów.

GÓRY BUDZĄ RESPEKT

Maciej Moskwa, Szef Wyszkolenia GOPR, Zarząd Główny GOPR

Trudno jednoznacznie określić przyczyny wypadków górskich. W zakresie aktywności typowo górskich specyfika pory roku, rejonu górskiego, ale również sezonowego natężenia ruchu turystycznego warunkuje ilość wypadków. W ostatnich latach daje się zauważyć modę na wszelkiego rodzaju spędzanie czasu w górach. Prócz turystów, spacerowiczów, mamy coraz więcej sportowców próbujących swoich sił w sportach górskich, również tych ekstremalnych. Nasuwa się zasadniczy wniosek, że wzrost liczby osób uprawiających ww. sporty zwiększa ryzyko wypadku, choć oczywiście nie jest to regułą. W sezonie letnim zdecydowana większość wypadków dotyczy turystów pieszych, choć daje się zauważyć wzrost statystyk wypadkowych wśród rowerzystów, biegaczy górskich i paralotniarzy. W sezonie zimowym najtrudniejsze akcje zwykle dotyczą wypadków (najczęściej zaginięć) w trudnym lub bardzo trudnym terenie, często w bardzo ciężkich warunkach atmosferycznych. Nie można również zapomnieć o urazach, których doznają mieszkańcy – drwale czy pracownicy schronisk.

W sytuacjach nagłego zagrożenia życia nieocenione są dobrze wyposażone i łatwo dostępne Szpitalne Oddziały Ratunkowe. Pamiętajmy, że podstawową rolą SOR-ów nie jest leczenie, ale ratowanie ludzkiego życia, zmniejszenie powikłań i skierowanie na właściwy oddział szpitalny, który specjalizuje się w leczeniu danego schorzenia.

O wypadek nietrudno...

Jak głoszą statystyki Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) wypadki i obrażenia, wynikające często z lekkomyślności i nieuwagi, powodują co roku na świecie śmierć 3,5 mln osób, a 35 mln ludzi czynią inwalidami. Koszty tych tragedii oceniane są na 500 miliardów dolarów. W Polsce – podobnie jak na świecie – obrażenia ciała są jedną z najczęstszych przyczyn zgonów, zaraz po chorobach układu sercowo-naczyniowego i nowotworach.

Wypadki i kontuzje zdarzają się niezależnie od pogody i miejsca pobytu, przytrafiają się również turystom. Latem jesteśmy szczególnie narażeni na bycie ofiarą wypadku czy doznanie urazu. Okres wypoczynku sprzyja podejmowaniu aktywności, do których nie wszyscy są

Tabela 1. Turyści korzystający z turystycznych obiektów noclegowych według miesięcy

WYBRANE WOJEWODZTWA	Ogółem	VI	VII	VIII	IX
OGÓŁEM 2014	25 083 978	2 559 119	2 888 982	3 023 564	2 422 058
OGÓŁEM 2015	26 942 056	2 751 569	3 213 236	3 290 501	2 564 382
Kujawsko-pomorskie	1 055 530	115 830	114 997	121 647	102 359
Małopolskie	4 075 024	391 083	447 595	473 572	390 379
Mazowieckie	4 106 961	387 172	357 221	364 290	403 805
Podkarpackie	957 687	95 727	110 054	123 134	97 265
Pomorskie	2 439 185	282 022	437 741	431 892	215 414

Źródło: Turystyka w 2015 r., Główny Urząd Statystyczny

odpowiednio przygotowani – brakuje kondycji albo niezbędnego sprzętu. W Polsce stale rośnie liczba turystów, dotyczy to zarówno nadmorskich kurortów, jak również rejonów górskich. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w 2015 roku podróżowało po Polsce blisko 27 mln Polaków (opracowanie „Turystyka w 2015 r." – patrz Tabela 1), z czego rejony górskie (Małopolskę i Podkarpacie) odwiedziło około 5 mln turystów. Z tak dużym natężeniem odwiedzających muszą poradzić sobie nie tylko hotelarze i branża gastronomiczna, ale także służby ratownictwa medycznego i górskiego. Goprowcy częściej podejmują akcje ratunkowe, pracując w ekstremalnie trudnych warunkach terenowych, niekiedy przy bardzo złej pogodzie. W 2015 roku ratownicy górscy podjęli ponad 1700 akcji i wypraw ratunkowych (patrz Tabela 2). O trudach pracy i konieczności dobrego wyposażenia SOR-ów w miejscowościach turystycznych mówi Maciej Moskwa, Szef Wyszkolenia GOPR: *Ratownicy w terenie są „pierwszą linią kontaktu" z poszkodowanymi. Z naszych obserwacji kluczową sprawą jest posiadanie przez szpital lądowiska śmigłowców ratowniczych. Daje się również zauważyć, że część szpitali w zakresie swojej referencyjności i specjalizacji nie jest w stanie w pełni przeprowadzić procesu leczenia. Dobrym przykładem są poszkodowani w stanie głębokiej hipotermii – od miejsca zdarzenia często są transportowani do ośrodków specjalistycznych kilkadziesiąt kilometrów, mimo tego, że w pobliżu znajdują się szpitale*. Potwierdza to konieczność dobrego wyposażenia SOR-ów w mniejszych miejscowościach, również tych o dużym natężeniu ruchu turystycznego.

Szybka pomoc

Analiza przyczyn zgonów ofiar nagłych wypadków wykazuje, że w wielu przypadkach możliwe było uratowanie poszkodowanych pod warunkiem podjęcia właściwych działań na miejscu zdarzenia, jak również wczesne wezwanie pogotowia ratunkowego. Stąd tak istotna jest gęsta sieć dobrze wyposażonych oddziałów ratunkowych. Powinny one sprawnie funkcjonować nie tylko w dużych ośrodkach miejskich i przy szpitalach klinicznych, ale również w niewielkich miejscowościach. Program Infrastruktura i Środowisko wspiera Szpitalne Odziały Ratunkowe w ramach w ramach działania 9.1. Dzięki niemu wsparcie uzyskały m.in. SOR-y w szpitalach położonych w rejonach uprawiania intensywnej turystyki górskiej, np. w Polanicy Zdroju, Jeleniej Górze, Bielsku-Białej oraz Nowym Sączu i Limanowej. Ze środków POIiŚ finansowane są inwestycje w zakresie poprawy wyposażenia i funkcjonowania SOR, centrów urazowych oraz infrastruktury transportu medycznego, tj. lądowisk dla helikopterów. Jednym z priorytetów przyznania dotacji jest wypełnienie „białych plam" w zakresie dostępu do infrastruktury systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego. Zwraca się uwagę również na zapewnienie pierwszej pomocy i zachowanie czasu tzw. „złotej godziny", niezależnie od miejsca zamieszkania – zarówno w dużych miastach, jak też niewielkich gminach.

Katarzyna Masłowska

Tabela 2. Akcje ratunkowe GOPR

GOPR	2015 r	2016 r.
Wyprawy, akcje i interwencje ratunkowe	1728	1712
w tym z użyciem śmigłowca	124	153
liczba osób ratowanych	1867	1845

Źródło: Sprawozdanie z działalności GOPR ratownictwo górskie za 2015 r. i 2016 r.

SUKCESY PROJEKTÓW

1. Szpital Specjalistyczny Im. J. Śniadeckiego w Nowym Sączu

- rozbudowa Szpitalnego Oddziału Ratunkowego z wydzieleniem miejsc intensywnej terapii oraz zakupem nowoczesnej aparatury medycznej, np. respiratorów, kardiomonitorów, itp.
- rozbudowany zostanie również Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii.

Wartość projektu złożonego w ramach konkursu POIiŚ 2014-2020: 4,7 mln zł, dofinansowanie POIiŚ: 3,3 mln zł

2. Rozbudowa Szpitalnego Oddziału Ratunkowego Specjalistycznego Centrum Medycznego S.A. w Polanicy-Zdroju

- rozbudowa już istniejącego SOR – zwiększenie jego powierzchni o 57,07 m^2;
- utworzenie 4 w pełni wyposażonych stanowisk wstępnej intensywnej terapii;
- zakup specjalistycznego sprzętu medycznego, takiego jak: respiratory, aparaty do znieczulania, kardiomonitory, itp.

Wartość projektu złożonego w ramach konkursu POIiŚ 2014-2020: 3,4 mln zł, dofinansowanie POIiŚ: 2,7 mln zł.

Warto chronić własność przemysłową

We współczesnej, dynamicznie rozwijającej się gospodarce rośnie rola intelektualnej własności przemysłowej. Rejestrowane wynalazki i wzory użytkowe nie tylko podnoszą dochody firm, ale też budują ich pozytywny wizerunek na rynku. Jednak świadomość tych korzyści wciąż w naszym kraju jest niedostateczna.

W porównaniu z firmami działającymi na terenie Europy Zachodniej polskie przedsiębiorstwa nadal w niewielkim stopniu wykorzystują potencjał tkwiący w ochronie własności przemysłowej. Przy tym niejednokrotnie brak im wiedzy na temat sposobów praktycznego wykorzystania własności intelektualnej, wytworzonej w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Dlatego tak istotne jest wspieranie wszystkich podmiotów zainteresowanych wdrożeniem światowych standardów w tej dziedzinie. Dotyczy to w szczególności przedsiębiorstw z sektora MŚP.

Różne formy własności przemysłowej

Przemysłowa własność intelektualna przyjmuje różne formy. Może być nią patent na wynalazek, prawo ochronne na wzór użytkowy, prawo z rejestracji wzoru przemysłowego, prawo ochronne na znak towarowy, prawo z rejestracji oznaczenia geograficznego oraz prawo z rejestracji topografii i układów scalonych. Każda z tych aktywności gospodarczych wymaga ochrony, ale też – o czym należy pamiętać – przynosi wymierne korzyści.

Ochrona własności przemysłowej w bezpośredni sposób przekłada się na wzrost dochodów przedsiębiorstwa. Innowacyjność jest bowiem wartością coraz bardziej cenioną na rynku produktów i usług. Firmy równie dobrze mogą sprzedawać produkty objęte ochroną, jak i zezwalać na ich wykorzystanie za pośrednictwem zakupionej licencji.

Oprócz wymiernych korzyści finansowych, świadoma ochrona własności przemysłowej buduje pozytywny obraz nowoczesnego

i profesjonalnie zarządzanego przedsiębiorstwa. Wzmacnia pozycję rynkową firmy i pozwala na zdystansowanie konkurencji. Dzięki temu rośnie jej wiarygodność w oczach potencjalnych krajowych i zagranicznych kontrahentów.

Wzrost zainteresowania

Z roku na rok wśród polskich przedsiębiorców rośnie świadomość korzyści, które dają wynalazki czy wzory przemysłowe. W 2015 roku Urząd Patentowy RP odnotował znaczący, 18-procentowy wzrost zgłoszeń wynalazków oraz 10-procentowy wzrost zgłoszeń wzorów użytkowych. Liczba udzielonych wówczas w trybie krajowym patentów, praw ochronnych oraz praw z rejestracji na przedmioty własności przemysłowej przekroczyła 22 tys. (22.202).

Trend wzrostowy potwierdzają dane Urzędu Patentowego RP. O ile w roku 2011 podmioty krajowe łącznie zgłosiły 3.878 wynalazków w trybie krajowym i międzynarodowym, to już w 2015 roku liczba zgłoszeń wyniosła 4.676. Podobnie sytuacja wyglądała ze zgłaszanymi do Urzędu Patentowego RP wzorami użytkowymi, których liczba w latach 2011-2015 wzrosła z 940 (2011 rok) do 994 (2015 rok). Co ciekawe, w tym samym okresie wyraźnie zmalała liczba zgłoszeń wynalazków przez podmioty zagraniczne działające w Polsce, a liczba zgłoszeń wzorów użytkowych utrzymała się na tym samym poziomie. Może to potwierdzać rosnącą świadomość Polaków w zakresie ochrony własności przemysłowej, a także coraz większą innowacyjność i konkurencyjność krajowych przedsiębiorstw.

Najczęściej wynalazki i wzory użytkowe w 2015 roku zgłaszały podmioty sektora gospodarki (45,37%), szkoły wyższe (26,28%), osoby fizyczne (17,08%), instytuty badawcze (8,81%) oraz jednostki naukowe PAN (2,45%).

Wsparcie ochrony własności przemysłowej

W kwietniu 2017 roku Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości ogłosiła konkurs na dofinansowanie projektów w ramach Poddziałania 2.3.4 „Ochrona własności przemysłowej". Jest on adresowany do mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich firm. Nabór wniosków rozpoczął się w połowie maja i potrwa do 28 grudnia br.

Celem konkursu jest ochrona własności przemysłowej polskich przedsiębiorców. Dzięki wsparciu finansowemu można w sposób formalno-prawny chronić patenty oraz wzory użytkowe i przemysłowe. Niekiedy prawa do nich są naruszane przez konkurencyjne firmy. Wówczas pojawia się konieczność bronienia posiadanych praw własności przemysłowej

Nie wszyscy mają dostateczną wiedzę

Adam Taukert, rzecznik prasowy Urzędu Patentowego RP

Obowiązująca obecnie ustawa „Prawo własności przemysłowej" wraz z aktami wykonawczymi jest w pełni zharmonizowana z prawem Unii Europejskiej oraz regulacjami międzynarodowymi wynikającymi z przynależności Polski do Światowej Organizacji Własności Intelektualnej. Polski system prawny zapewnia więc ochronę własności przemysłowej zgodną ze standardami międzynarodowymi obowiązującymi w tej dziedzinie. Większość przedsiębiorców posiada podstawową świadomość, że w skład najcenniejszych aktywów nowoczesnej firmy może wchodzić wiele dóbr mających charakter własności przemysłowej: znana i ceniona marka, logo, znak towarowy, nazwa firmowa, nazwa produktu lub wzór opakowania. Wartości te budują rynkową tożsamość przedsiębiorstwa i często decydują o zdolności do generowania zysku. Także prawa do korzystania ze stworzonej lub zakupionej technologii, rozwiązań konstrukcyjnych, dokonanych wynalazków lub opracowanego designu mają decydujący wpływ na wartość i pozycję rynkową oraz perspektywy rozwoju. Nie wszyscy przedsiębiorcy mają jednak dostateczną wiedzę na temat możliwości ochrony wynalazków, wzorów, znaków towarowych oraz innych przedmiotów własności przemysłowej. Wiedza ta jest niezbędna dla prawidłowego prowadzenia przedsiębiorstwa, gdyż uzyskanie ochrony prawnej zapewnia wyłączność na wykorzystanie wynalazku, wzoru czy znaku towarowego w sposób zarobkowy lub zawodowy na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

na drodze sądowej. W takiej sytuacji dofinansowanie uzyskane w ramach Poddziałania 2.3.4 „Ochrona własności przemysłowej" można np. wykorzystać na pokrycie kosztów związanych z prowadzeniem postępowania w danej instancji przez zawodowego pełnomocnika, opłaty urzędowe oraz tłumaczenia.

Warto wiedzieć, że dofinansowanie to można wykorzystać także na etapie przygotowywania wynalazku, wzoru użytkowego lub przemysłowego do komercjalizacji. Dzięki pozyskanym funduszom można m.in. pokryć koszty zakupu analiz i ekspertyz, pozyskać usługi doradcze oraz zakupić analizy czystości patentowej. Istnieje również możliwość pokrycia w ten sposób kosztów uzyskania wstępnego orzeczenia rzecznika patentowego o zdolności patentowej wynalazku lub zdolności ochronnej wzoru użytkowego.

Łączna kwota przeznaczona na dofinansowanie projektów została zróżnicowana ze względu na lokalizację przedsiębiorstw. Dla firm z województwa mazowieckiego wynosi ona 4.440.000,00 zł, natomiast dla pozostałych – 45.560.000,00 zł. Maksymalny poziom dofinansowania sięga do 50% kosztów kwalifikowalnych projektu.

Warto, by polscy przedsiębiorcy chronili prawnie autorskie produkty i technologie na szerszą skalę. Ochrona własności przemysłowej jest bowiem istotnym elementem budowania przewagi konkurencyjnej. Wsparcie z Funduszy Europejskich umożliwi sfinansowanie procedur związanych z ochroną i realizacją praw własności intelektualnej, także w trybie międzynarodowym – podkreśla wiceminister rozwoju Jadwiga Emilewicz.

Konkurs podzielony został na cztery etapy. Każdy z nich obejmuje nabór wniosków w danym okresie, ich ocenę oraz opublikowanie listy projektów wybranych do dofinansowania. Pierwszy etap trwa od 16 maja do 30 czerwca 2017 roku; drugi – od 1 lipca do 31 sierpnia 2017 roku; trzeci – od 1 września do 31 października 2017 roku; czwarty – od 1 listopada do 28 grudnia 2017 roku. Listę projektów ocenionych na każdym etapie konkursu zatwierdza Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości. Przewiduje się, że w ramach danego etapu każdy konkurs zostanie rozstrzygnięty w terminie około 2 miesięcy od dnia zakończenia naboru wniosków.

Ochrona własności przemysłowej stanowi istotny wstęp do komercjalizacji wzoru bądź wynalazku. Jest również ważnym elementem budowania pozycji przedsiębiorstwa, a także dystansowania rynkowej konkurencji. W przypadku rozwiniętych gospodarek jej świadomość stoi na wysokim poziomie, a stosowanie uznaje się za standard. Aktualnie dostępne w ramach PO IR środki pozwolą nie tylko na pogłębienie wiedzy przedsiębiorców w tym obszarze, ale również na realizację konkretnych działań służących ochronie ich własności intelektualnej.

Mariusz Golak

W rozwiniętych gospodarkach to standard

Anna Forin, dyrektor Departamentu Usług Proinnowacyjnych w Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości

Głównym celem poddziałania 2.3.4 POIR jest wsparcie przedsiębiorstw z sektora MŚP w procesie uzyskania ochrony prawa własności przemysłowej w trybie krajowym, regionalnym, unijnym lub międzynarodowym, z wyłączeniem zgłoszenia do Urzędu Patentowego RP w celu uzyskania ochrony wyłącznie na terytorium Polski, i jej realizacji.
Wielu z przedsiębiorców nadal uważa, że ochrona produktów w formie patentów czy praw ochronnych na wzory to kosztowny, długotrwały i zbędny proces, a tymczasem w rozwiniętych gospodarkach jest to standard, bez którego większość firm oraz pomysłodawców nie rozpoczyna procesu komercjalizacji, a tym samym nie podejmuje ryzyka konkurowania z innymi firmami w branży. Ochrona własności przemysłowej w obecnych warunkach prowadzenia działalności to konieczność. Poddziałanie 2.3.4 POIR „Ochrona własności przemysłowej" jest odpowiedzią na tę specyficzną potrzebę, dlatego zachęcamy do korzystania z oferty poddziałania, co w efekcie przyniesie korzystne efekty zarówno przedsiębiorcom, jak i krajowej gospodarce.

Dobry pomysł pod ochroną

Dobry pomysł czy innowacyjne rozwiązania to we współczesnej gospodarce jeden z pewniejszych sposobów na sukces. A własność intelektualna czy przemysłowa to jeden z ważniejszych zasobów przedsiębiorstwa. Warto zatem rozważyć podjęcie działań w celu ich ochrony.

Uzyskanie patentu nie jest łatwe oraz wymaga nakładu środków oraz czasu. Jednak zyski z jego posiadania mogą być nie do przecenienia. Wartość takiego patentu jest szczególnie istotna w przypadku produktu o bardzo wysokiej potencjalnej wartości dla rynku, a przede wszystkim dla firmy, która go tworzy i sprzedaje. Na szczęście przedsiębiorstwa coraz częściej chcą chronić swoje prawa do projektów i wynalazków. Większość z nich to firmy, których produkty powstają w wyniku badań naukowych i są unikalne na rynku. Im bardziej nowatorska jest technologia funkcjonowania danego produktu, tym większą wagę przywiązuje się do ochrony własności przemysłowej.

Jedną z firm, która skorzystała z funduszy unijnych na ten cel, jest Airoptic. Firma zajmuje się projektowaniem, produkcją oraz sprzedażą laserowych analizatorów gazowych wykorzystywanych zarówno w przemyśle, jak i medycynie. Opierają się one na technologii zapewniającej wysoką czułość pomiaru wykonywanego nawet z dużej odległości. Produkty Airoptic znalazły już uznanie na rynku międzynarodowym. W Stanach Zjednoczonych są wykorzystywane do pomiaru jakości wydobywanego gazu ziemnego. Airoptic sprzedaje również swoje produkty w wielu krajach, np. w Niemczech, Szwecji i Szwajcarii.

Kilka lat temu spółka w ramach własnych badań opracowała nowatorską metodę, pozwalającą zwiększyć wykrywalność oparów alkoholu w powietrzu. Metoda ta może być wykorzystywana przy zwiększaniu bezpieczeństwa ruchu drogowego. Za pomocą skonstruowanego dzięki tej metodzie aparatu można zbadać wnętrze kabiny auta, by określić stężenie par alkoholu. Sposób ten jest szybki, pewny i bezpieczny dla kontrolowanego kierowcy (promieniowanie jest niewidzialne i nieszkodliwe dla ludzkiego oka), i – co równie ważne – nie ma konieczności zatrzymywania pojazdów, by dokonać pomiaru.

Firma uzyskała już ochronę własności przemysłowej na wynalazek w urzędzie patentowym w USA, stara się też o patent w kilkunastu państwach europejskich. W Polsce otrzymała dofinansowanie z Programu Innowacyjna Gospodarka, w ramach poddziałania 5.4.1 (Wsparcie na uzyskanie/ realizację ochrony własności przemysłowej). Wartość projektu to ponad 100 tys. złotych, z czego 54 tys. złotych pochodzi z UE. Procedura przyznawania patentu wciąć trwa.

Staraliśmy się tak przygotować wniosek o ochronę przemysłową naszego produktu, aby próba wykonania czegoś bardzo podobnego była niemal niewykonalna. To bardzo ważny aspekt, ponieważ poddając produkt ochronie przemysłowej w pewnym sensie wystawiamy go na widok publiczny" – mówi dr Paweł Kluczyński, prezes firmy Airoptic Polska. – *W przypadku niektórych produktów jednak zdecydowanie warto podjąć takie ryzyko, jest ono mniej dotkliwe niż ryzyko ewentualnego plagiatu.*

Beata Michalik

Człowiek w centrum uwagi – efekty programu Kapitał Ludzki

25 marca 2017 r. Unia Europejska obchodziła bardzo ważną rocznicę, tego dnia minęło równo 60 lat od podpisania przez Francję, RFN, Włochy, Belgię, Holandię i Luksemburg tzw. traktatów rzymskich, które zapoczątkowały europejską integrację gospodarczą oraz współpracę związaną z pokojowym wykorzystaniem energii atomowej.

Swoje 60. urodziny obchodził Europejski Fundusz Społeczny (EFS), pierwszy fundusz wspierający rozwój społeczno-gospodarczy krajów członkowskich Unii. W centrum działań tego funduszu zawsze są ludzie i do dziś korzystają z niego państwa członkowskie. Środki z EFS były dostępne w Polsce w ramach Sektorowego Programu Rozwój Zasobów Ludzkich, Programu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL oraz Programu Kapitał Ludzki (PO KL).

To właśnie PO KL był największym unijnym programem współfinansowanym ze środków EFS w latach 2007 – 2013. Spośród 76,7 miliarda euro przeznaczonych na EFS w całej polityce spójności UE w latach 2007-2013, Polska uzyskała aż 1/8 tej sumy. Była to największa inicjatywa nie tylko pośród 117 programów operacyjnych finansowanych w UE w latach 2007–2013, ale również w całej sześćdziesięcioletniej historii tego funduszu.

Projekt „Czas zawodowców”

Projekt „Czas zawodowców – wielkopolskie kształcenie zawodowe” realizowany był od lipca 2012 r. do końca września 2015 r. Jego głównym celem było wdrożenie w 50 szkołach Wielkopolski, programów rozwojowych szkół w zakresie dostosowywania kształcenia zawodowego w regionie do potrzeb rynku pracy. Projekt oferował m.in.: staże i praktyki zawodowe dla uczniów organizowane u pracodawców lub przedsiębiorców, doskonalenie kompetencji nauczycieli kształcenia zawodowego, instruktorów praktycznej nauki zawodu, praktyki zawodowe w specjalistycznych laboratoriach praktyk oraz doposażenie pracowni szkolnych w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne umożliwiające realizację podstawy programowej kształcenia w zawodach w warunkach zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej. Wsparciem objęto 10 190 uczniów oraz 184 nauczycieli z 70 techników w Wielkopolsce. Dzięki udziale w projekcie młodzi ludzie uczyli się zawodu od praktyków, którzy poza wiedzą teoretyczną, przekazywali im tajniki fachu. Niektórym uczestnikom oferowano propozycje zatrudnienia po ukończeniu szkoły. Projekt cieszył się ogromnym zainteresowaniem uczniów, nauczycieli, ale i pracodawców. Projekt jest kontynuowany w ramach Wielkopolskiego Programu Regionalnego i będzie realizowany do 2022 r.

Rynek pracy, przedsiębiorczość, integracja społeczna

- Ponad 1,3 mln osób którym udzielono pomocy w zdobyciu pracy,
- Prawie 250 tys. nowych firm otworzonych ze środków EFS,
- 500 tys. pracowników z 228 tys. przedsiębiorstw wzięło udział w szkoleniach zawodowych,
- utworzono 300 żłobków, 31 klubów dziecięcych oraz 49 instytucji opiekuna dziennego a prawie 10 tys. osób powróciło na rynek pracy po przerwie związanej z wychowaniem dzieci
- utworzono 752 nowe podmioty ekonomii społecznej, a w nich 3 tys. trwałych miejsc pracy. Co 3 nowa spółdzielnia socjalna powstała dzięki EFS.

Ochrona zdrowia

- 40 tys. pielęgniarek i położnych ukończyło studia pomostowe (1/5 wszystkich w PL).
- 3 tys. lekarzy ukończyło kursy doszkalające w ramach ich specjalizacji.
- 592 placówki służby zdrowia uzyskały akredytacje potwierdzające wysoką jakość usług

Edukacja i szkolnictwo wyższe

- Utworzono ponad 7 tys. przedszkoli i punktów przedszkolnych
- W 14 tys. szkół wprowadzono dodatkowe zajęcia rozwijające naukę
- 4 tys. szkół zawodowych zmodernizowało swoje programy nauczania
- 257 tys. uczniów wzięło udział w stażach i praktykach zawodowych
- 150 tys. nauczycieli (1/4 wszystkich) podniosło kompetencje
- 92 tys. nowych studentów na kierunkach technicznych i przyrodniczych
- 87 tys. studentów zakończyło udział w stażach lub praktykach u pracodawców.

Dobre rządzenie

- Nowe standardy obsługi w 168 urzędach samorządowych (gminy, starostwa)
- 18 tys. przeszkolonych pracowników administracji skarbowej oraz ZUS
- Przeszkolono 60 tys. przedstawicieli organizacji pozarządowych i partnerów społecznych
- Utworzono 183 centrów wsparcia organizacji pozarządowych
- Uruchomiono system konsultacji społecznych on-line

Projekty realizowane z PO KL wpłynęły na wzmocnienie integracji społecznej, rozwój zasobów ludzkich, potencjał adaptacyjny przedsiębiorstw, usprawnienie działalności administracji publicznej, a także wzrost zatrudnienia ludzi młodych i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Z Programu skorzystało prawie 10 mln mieszkańców Polski, zrealizowano blisko 48 tys. projektów o łącznej wartości 12,7 mld euro.

Katarzyna Wypustek

Projekt „Konserwator”

Jednym z projektów, który pozwolił na ponowne odnalezienie się na rynku pracy, jest projekt Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie pt. „Konserwator”. Uczestnicy projektu skorzystali z pięcio- lub sześciomiesięcznego zatrudnienia subsydiowanego lub stażu zawodowego w małopolskich muzeach, galeriach, bibliotekach, domach kultury, czy parafiach. Brali również udział w indywidualnym doradztwie zawodowym oraz grupowych warsztatach poszukiwania pracy. Skorzystali z elementów indywidualnego pośrednictwa pracy, część osób uczestniczyła w szkoleniach – uzupełniających bądź podnoszących ich kwalifikacje. Pomoc uczestników okazała się bezcenna dla małopolskich ośrodków kultury i sztuki, a sami uczestnicy zyskali nowe umiejętności, kwalifikacje, doświadczenia oraz odbudowali poczucie własnej wartości. Cytując uczestników – udział w projekcie pozwolił: „pokonać poczucie beznadziejności oraz rozleniwienie bezrobotnego”, „odbudować przekonanie, że jest się potrzebnym w społeczności pracujących”, „wykorzystać drzemiący potencjał”, „uwierzyć, że praca potrafi być również przyjemnością”. W ramach projektu wsparcie uzyskało ponad 700 osób, a blisko 50% uczestników znalazło zatrudnienie po udziale w projekcie.

Biznes.gov.pl – punkt kontaktowy administracji z przedsiębiorcami

Dostarczenie niezbędnej wiedzy na temat prowadzenia biznesu w Polsce, ułatwienie kontaktu z e-administracją, bieżąca pomoc ze strony profesjonalnych konsultantów w sprawach dotyczących zakładania i prowadzenia firmy – to tylko niektóre z możliwości, jakie oferuje biznes.gov.pl.

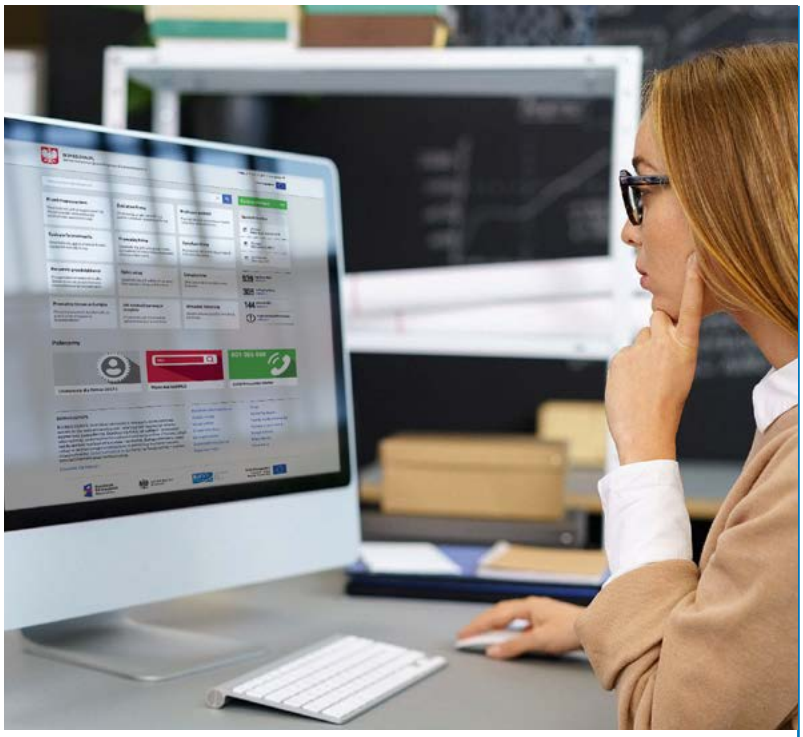

Prowadzony przez Ministerstwo Rozwoju serwis jest kompleksowym centrum wsparcia przedsiębiorców w prowadzeniu biznesu i kontaktach z administracją. Coraz chętniej korzystają oni z niego realizując sprawy urzędowe związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Serwis posiada również wiele funkcji przydatnych dla administracji w kontaktach z biznesem. Podstawowym celem serwisu biznes.gov.pl jest pomoc w realizacji spraw związanych z zakładaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej drogą elektroniczną oraz uproszczenie formalności niezbędnych do założenia i prowadzenia firmy.

Biznes.gov.pl to również źródło informacji o obowiązujących przepisach prawa, wymaganych procedurach i formalnościach związanych z zakładaniem i prowadzeniem firmy w Polsce oraz innych krajach Unii Europejskiej. Biznes.gov.pl to ponad 400 artykułów o tym, jak prowadzić firmę. Serwis udostępnia ponad 300 e-usług i blisko 150 poradników przedsiębiorcy – opartych na prawdziwych zdarzeniach – kreatorach, które dzięki odpowiedziom na pytania automatycznie dostosowują się do potrzeb odbiorcy. Serwis jest również wyszukiwarką danych kontaktowych wszystkich instytucji realizujących procedury dotyczące przedsiębiorców. Wiele funkcji i narzędzi dostępnych na biznes.gov.pl, może być wykorzystywana przez przedstawicieli administracji w codziennych kontaktach z przedsiębiorcami. Urzędnicy znajdą tutaj wiele informacji niezbędnych do wykonywania swoich obowiązków. Serwis umożliwia również załatwianie spraw administracyjnych drogą elektroniczną (poprzez moduł eWniosków).

Wszystkie usługi w jednym miejscu

Przydatne w obsłudze przedsiębiorców mogą być m.in. opisy usług administracji. Na portalu opisanych jest blisko tysiąc najpopularniejszych usług, z których dużą część można zrealizować elektronicznie za pośrednictwem biznes.gov.pl. Opisy zawierają szczegółowe instrukcje dotyczące m.in. wymaganych dokumentów, odpowiedzialnych instytucji, podstaw prawnych i realizowania

poszczególnych etapów załatwiania danej sprawy. Są one na bieżąco aktualizowane, zgodnie z obowiązującym stanem prawnym.

Centrum Pomocy Przedsiębiorcy

Uzupełnieniem warsztatu pracy urzędnika obsługującego przedsiębiorców jest Centrum Pomocy Przedsiębiorcy, w którym profesjonalni konsultanci pomagają wyjaśniać kwestie związane z rejestracją, prowadzeniem działalności oraz załatwianiem spraw urzędowych. Dostęp do Centrum możliwy jest przez wiele kanałów: telefon, livechat, wirtualnego konsultanta czy formularz kontaktowy, a nawet z pomocą tłumacza języka migowego. Informacje, podobnie jak usługi elektroniczne, dostępne są w języku polskim i angielskim – co może okazać się przydatne w kontaktach z obcokrajowcami. Warto również wspomnieć, że portal biznes.gov.pl jest ściśle powiązany z funkcjonującym od lat systemem Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG).

Narzędzia biznes.gov.pl

Na biznes.gov.pl przedstawiciele administracji znajdą także wiele innych przydatnych narzędzi.

W serwisie znajduje się m.in. wyszukiwarka kodów PKD wraz z powiązanymi z danymi kodami opisami usług. Wygodna w użyciu i sprawna wyszukiwarka instytucji ułatwia lokalizację właściwych do załatwienia konkretnej sprawy urzędów.

Bank Pomysłów

Serwis to także Bank Pomysłów, który jest dostępny pod adresem: **www.biznes.gov.pl/pomysły**. Jest to narzędzie społecznościowe pozwalające na przekazywanie do Ministerstwa Rozwoju dobrych pomysłów związanych z obrotem gospodarczym w Polsce, prowadzeniem przedsiębiorstwa, innowacyjnością czy źródłami finansowania dla firm. Na dobre pomysły można zagłosować, a zawarte w nich usprawnienia skomentować. Swoje pomysły do banku mogą zgłaszać także przedstawiciele administracji.

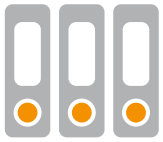

Współtworzenie treści

Biznes.gov.pl stworzony został z założeniem, że w proces tworzenia i aktualizacji treści aktywnie zaangażowani będą przedstawiciele administracji. Mogą oni m.in. uaktualniać dane kontaktowe urzędów, uzupełniać i aktualizować informacje dotyczące realizacji poszczególnych usług administracji.

Po zalogowaniu pracownicy administracji otrzymują dostęp do zaplecza portalu i mogą redagować jego treści oraz zgłaszać uwagi. W najbliższych latach serwis i dostępne na nim usługi będą się rozwijać. Przybędzie 300 nowych poradników i opisów, w jaki sposób zrealizować sprawy urzędowe. Dodane zostaną również nowe e-usługi, które z powodzeniem będzie można zrealizować poprzez biznes.gov.pl. Plany zakładają, że co najmniej 60% spośród aktywnych 1,8 mln przedsiębiorców będzie korzystać na co dzień z usług biznes.gov.pl.

Marianna Sidoroff

BIZNES.GOV.PL

Projekt „Rozwój Pojedynczego Punktu Kontaktowego trzeciej generacji" jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego z Programu Polska Cyfrowa. Przedsięwzięcie jest realizowane przez Ministerstwo Rozwoju w partnerstwie z Krajową Izbą Gospodarczą oraz Instytutem Logistyki i Magazynowania.

Fundusze bliżej ludzi

Tworzenie domów przyszłości, programowanie z robotami, a może dawka adrenaliny w wirtualnej rzeczywistości? Tego typu atrakcje czekały na entuzjastów innowacji i nowych technologii podczas Dni Otwartych Funduszy Europejskich (DOFE). Było też coś dla tradycjonalistów – zwiedzanie kulis teatrów, warsztaty kreatywne, konkursy dla dzieci czy pikniki rodzinne.

Dni Otwarte Funduszy Europejskich

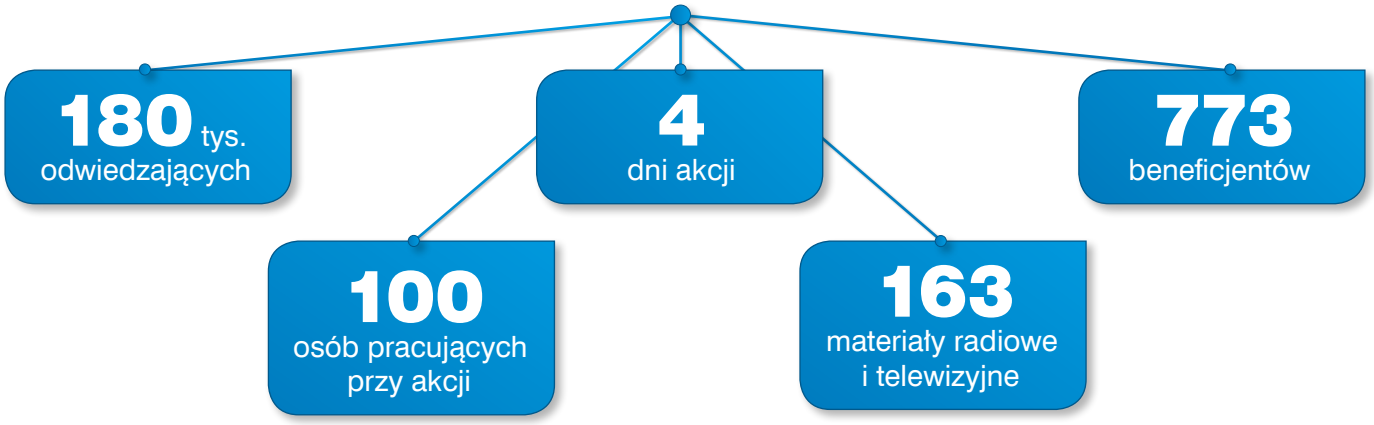

Akcja Dni Otwarte Funduszy Europejskich już od kilku lat pokazuje pozytywne zmiany w naszym kraju. Promujemy nie tylko duże, ale też niewielkie projekty, które są dofinansowane z unijnego budżetu. DOFE mają zachęcać i inspirować do sięgnięcia po fundusze unijne tych, którzy tego jeszcze nie zrobili.

DOFE to też świetna okazja do promocji beneficjentów. To możliwość pokazania przedsiębiorczych inicjatyw i kreatywnych ludzi, którzy skorzystali z Funduszy Europejskich realizując swoje cele, plany czy wizje. By wzmocnić ten przekaz, wykorzystaliśmy potencjał ogólnopolskich mediów – radia i telewizji. Wspólnie z ogólnopolskimi stacjami telewizyjnymi i radiowymi przeprowadziliśmy plebiscyt, w którym zostało wybranych ponad 60 wydarzeń, a więc projektów dofinansowanych z unijnych środków. Reporterzy i dziennikarze zwiedzili całą Polskę, by stworzyć materiały, które zostały wyemitowane w stacjach TVP2, TVP3, TVN, TVN24, TVN24BiŚ oraz Polskim Radiu i Radiu Zet. Były felietony, reportaże i zwiastuny. Wielu wydarzeniom organizowanym podczas DOFE towarzyszyły kamery telewizyjne, relacjonując na żywo wszystko to, co działo się od 18 do 21 maja w Polsce z okazji DOFE. Promocję akcji wspierały także działania z influencerami zrealizowane w Internecie.

Podczas akcji DOFE można było na własne oczy sprawdzić, na co przeznaczane są Fundusze Europejskie w naszym kraju. Tym bardziej, że w akcji wzięły udział projekty, do których wstęp na co dzień nie jest możliwy dla zwiedzających.To świadczy o zaangażowaniu beneficjentów, za które bardzo dziękujemy!

Dni Otwarte Funduszy Europejskich to największa akcja promująca projekty dofinansowane ze środków unijnych w Polsce. Od 18 do 21 maja w całym kraju setki beneficjentów otworzyło swoje projekty dla odwiedzających. W większych i mniejszych miejscowościach, w każdym województwie mogliśmy znaleźć coś dla siebie. W tegorocznej, czwartej już edycji DOFE, beneficjenci zorganizowali około 800 wydarzeń, w których wzięło udział 180 tys. osób.

Marta Śliżewska-Turek

W stronę Polski Cyfrowej

Przedsiębiorcy realizujący projekty związane z budową infrastruktury szerokopasmowego internetu mogą liczyć na dodatkowe wsparcie zwrotne w wysokości 1 mld zł z Programu Polska Cyfrowa. Nowe warunki finansowania znacznie przyspieszą realizację inwestycji i umożliwią głównie przedsiębiorcom telekomunikacyjnym włączenie się w walkę z wykluczeniem cyfrowym.

Nie od dziś wiadomo, że dostęp do internetu to „okno na świat" dla mieszkańców, ale też i urzędów oraz przedsiębiorców, działających w mniejszych miejscowościach. Dzięki sieci szerokopasmowej łatwiej jest tworzyć nowe miejsca pracy, przyciągać inwestorów i korzystać z usług świadczonych drogą elektroniczną. Jednak, aby wszyscy mogli w pełni cieszyć się z możliwości, jakie daje dostęp do internetu potrzebna jest budowa odpowiedniej infrastruktury.

Preferencyjna Pożyczka

- **Kwota:** od 20 tys. zł do 10 mln zł
- **Okres kredytowania:** maksymalnie 15 lat
- **Karencja w spłacie rat kapitałowych:** do 2,5 roku
- **Oprocentowanie:** preferencyjne (na zasadach pomocy *de minimis*) oraz rynkowe – oparte o stopę referencyjną Komisji Europejskiej
- **Przeznaczenie:** budowa/rozbudowa/przebudowa infrastruktury dostępowej do internetu o wysokich przepustowościach: min. 30 Mb/s
- **Grupa docelowa:** przedsiębiorcy telekomunikacyjni

Podwyższone ryzyko inwestycji

Zgodnie z Raportem Końcowym „Ocena *ex-ante* instrumentów finansowych w ramach Programu Cyfrowa Polska" w okresie 2010-2015 co 3. ankietowany przedsiębiorca telekomunikacyjny wycofał się z budowy infrastruktury szerokopasmowego internetu. Głównym powodem rezygnacji, który wskazało 22,2% badanych, był brak wystarczających środków na przeprowadzenie tego typu inwestycji. Większość właścicieli firm telekomunikacyjnych (52% badanych) skarżyło się, że banki traktują ich jak klienta indywidualnego, co w praktyce zamykało im dostęp do kredytów inwestycyjnych. Autorzy raportu wskazują też, że ankietowani przedsiębiorcy nie decydowali się na pozyskanie środków finansowych z dotacji bezzwrotnych z powodu trudności, jakie napotykali podczas przygotowania wniosków oraz obaw związanych z kontrolą i rozliczeniem takiego projektu. W efekcie, zdecydowaną większość inwestycji szerokopasmowych realizowano bez udziału interwencji publicznej.

Zgodnie z planami Ministerstwa Cyfryzacji, to mali i średni przedsiębiorcy mają stać się główną siłą napędową inwestycji

telekomunikacyjnych na obszarach kraju, które znajdują się poza planami inwestycyjnymi dużych operatorów. Ministerstwo Rozwoju zdecydowało się więc na udzielenie łatwiejszego w pozyskaniu zwrotnego wsparcia operatów telekomunikacyjnych, które nie są zdolne pozyskać wystarczającego kapitału, by realizować takie inwestycje. Dzięki temu małe miejscowości znajdą się na mapie sieci z dostępem do szybkiego internetu. Dzięki zastosowaniu zwrotnej formy dystrybucji funduszy, środki oddane przez pożyczkobiorców, będą mogły być znowu wykorzystane na finansowanie podobnych inwestycji w przyszłości.

Przyspieszmy cyfrową rewolucję

Przedsiębiorcy telekomunikacyjni mogą liczyć na uzyskanie preferencyjnych pożyczek na budowę, rozbudowę lub przebudowę sieci telekomunikacyjnych, zapewniających szerokopasmowy dostęp do internetu o minimalnej przepustowości 30 Mb/s. Wystarczy, że zapewnią minimalnie 5% wkładu własnego realizowanej inwestycji. Pożyczek będą udzielać partnerzy finansowi, wybrani przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

Istotnym elementem stanowiącym o atrakcyjności instrumentu finansowego jest fakt, iż dofinansowanie swoim zakresem obejmie znacznie szerszy katalog wydatków w porównaniu z kosztami kwalifikującymi się do wsparcia w projektach konkursowych (w tym np. elementy aktywnej części infrastruktury telekomunikacyjnej) oraz objęcie działaniem wszystkich obszarów adresowych, tj. zarówno punktów, na których nie występuje infrastruktura szerokopasmowa, jak również punktów z już istniejącym dostępem do sieci nowej generacji NGA (o przepustowości 30 Mb/s i większej), świadczonym przez jednego lub więcej operatorów telekomunikacyjnych – wyjaśnia Michał Kopeć, naczelnik Wydziału Rozwoju Instrumentów Finansowych w Banku Gospodarstwa Krajowego. Takie wsparcie finansowe nie tylko włączy małe i średnie przedsiębiorstwa w dynamiczną budowę cyfrowej Polski, ale też przyspieszy realizację infrastruktury Internetu szerokopasmowego na obszarach pozbawionych dostępu do tego typu usług.

Radosław Zieniewicz

Ramy czasowe realizacji projektu

- **6 lutego br.** – podpisanie Umowy o dofinansowanie projektu pomiędzy CPPC a BGK
- **28 kwietnia br.** – ogłoszenie przetargu nieograniczonego na świadczenie usługi udzielania pożyczek na inwestycje szerokopasmowe
- **Czerwiec br.** – otwarcie ofert
- **III kw. br.** – planowany termin podpisania umów z Wykonawcami na realizację przedmiotu zamówienia
- **III/IV kw. 2017 – III/IV kw. 2019 r.** – przewidywany okres prowadzenia działalności pożyczkowej przez Pośredników Finansowych ze środków pierwszej transzy
- **Grudzień 2023 r.** – zakończenie udzielania pożyczek (w ramach ostatniej transzy)

Szerokie dofinansowanie zwrotne

Michał Kopeć, naczelnik Wydziału Rozwoju Instrumentów Finansowych w Banku Gospodarstwa Krajowego

O pożyczkę mogą ubiegać się przedsiębiorstwa telekomunikacyjne – mikro, małe, średnie i duże podmioty, realizujące konkretne przedsięwzięcia budowy, przebudowy lub rozbudowy infrastruktury telekomunikacyjnej prowadzącej do udostępnienia szerokopasmowego internetu. Ważne, żeby nie były to inwestycje zakończone przed złożeniem wniosku o pożyczkę. Zakres wydatków możliwych do sfinansowania ze środków pożyczek jest bardzo szeroki i obejmuje właściwie wszystkie wydatki niezbędne do zrealizowania inwestycji. W szczególności chodzi o koszty związane z prowadzeniem robót budowlanych, przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do ich wykonania, czy koszty nabycia praw do dysponowania nieruchomością, koszty nadzoru archeologicznego, budowlanego czy inwestorskiego. Pożyczką mogą być finansowe wydatki związane zarówno z budową części pasywnej infrastruktury szerokopasmowej, jak i aktywnej. Ważnym elementem powodzenia projektu jest odpowiednia informacja i promocja, wydatki z tym związane również mogą podlegać finansowaniu, ale nie mogą one przekroczyć 10% wszystkich wydatków kwalifikowalnych.

Okiem Centralnego Punktu Informacyjnego Funduszy Europejskich: **dofinansowanie projektów samorządowych poza RPO**

■ **Czy samorządy mogą skorzystać jeszcze w tym roku z Programu Wiedza Edukacja Rozwój?**

Do administracji publicznej adresowany jest bezpośrednio konkurs na podnoszenie kompetencji kadr planowania przestrzennego w zakresie analizy, przetwarzania i prezentacji danych przestrzennych. Wnioski konkursowe przyjmowane będą od 30 czerwca do 25 sierpnia 2017 r. Na ten konkurs przeznaczono w sumie 5 800 000 zł. Przeszkoleni będą pracownicy jednostek samorządu terytorialnego oraz pracownicy służby geodezyjnej i kartograficznej z każdego województwa. Będą to szkolenia z zastosowania technologii informacyjnych niezbędnych do wdrażania i prowadzenia infrastruktury informacji przestrzennej w jednostkach administracji publicznej. Urzędnicy przeszkoleni będą również z użytkowania komponentów infrastruktury informacji przestrzennej i współdziałania organów administracji zaangażowanych w procesy planowania przestrzennego, inwestycji i budownictwa.

Jednostki samorządu terytorialnego będą mogły startować też w innym konkursie z POWER związanym z rozwojem usług społecznych w środowisku lokalnym. W tym konkursie będą wypracowane i przetestowane 2 modelowe rozwiązania z zakresu zarządzania systemem opieki na poziomie lokalnym. Ich powodzenie da szansę na wdrożenie ich na szeroką skalę (koordynacji, planowania oraz monitorowania i ewaluacji). Pozwoli to na osiągnięcie większej jakości i efektywności w służbie zdrowia. Wnioski będą przyjmowane od 30 czerwca do 7 sierpnia 2017 r. Pula pieniędzy to ponad 4 182 700 zł. Ponadto wybrane miasta będą mogły skorzystać w tym roku jeszcze z innej możliwości, jaką daje *Współpraca ponadnarodowa*. Jesienią planowany jest konkurs dotyczący wypracowania i wdrożenia nowych rozwiązań, powstałych dzięki współpracy z partnerami zagranicznymi. Chodzi głównie o tematykę rewitalizacji społecznej a konkretnie włączenie społeczne grup marginalizowanych z obszarów zdegradowanych. Konkurs w całości dedykowany jest 122 miastom średnim tracącym funkcje społeczno-gospodarcze. Więcej o konkursach na **www.power.gov.pl**.

■ **Jestem pracownikiem urzędu miasta. Na terenie gminy znajduje się wyrobisko pomarglowe po zlikwidowanym zakładzie. Czy możemy ubiegać się o dofinansowanie na odnowę tych obszarów?**

Możliwości takie stwarza Program Infrastruktura i Środowisko w zakresie poprawy jakości środowiska miejskiego w tym szczególnie dla terenów zanieczyszczonych lub zdegradowanych.

W konkursie na dofinansowanie mogą liczyć projekty, dotyczące poprawy jakości środowiska miejskiego poprzez rekultywację i remediację terenów (w tym akwenów) zdegradowanych, zdewastowanych lub zanieczyszczonych na terenie miast i w ich obszarach funkcjonalnych. W szczególności mogą to być tereny poprzemysłowe, powojskowe i pogórnicze. Nabór wniosków trwa od 22 maja do 17 lipca 2017 r. Konkurs jest otwarty dla wszystkich miast, przy czym preferowane są miasta średnie. Świadczy o tym zarezerwowanie połowy z kwoty 200 mln zł dla miast średnich. O przynależności projektu do miast średnich decyduje nie lokalizacja siedziby wnioskodawcy i beneficjenta, lecz terenu objętego projektem, łącznie z obszarem funkcjonalnym. Regulamin konkursu dopuszcza także dofinansowanie dodatkowych elementów w przypadku kompleksowych projektów rekultywacji lub remediacji. Ich dobór zależy od specyfiki projektu. Dofinansowanie elementów dodatkowych może sięgnąć do 30% kosztów kwalifikowanych projektu. Więcej informacji na stronie **www.pois.gov.pl**.

■ **Kilka lat temu brałem udział w projekcie dla osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym. Czy gmina, w której mieszkam może ubiegać się na podobne wsparcie?**

Jest to możliwe w Programie Polska Cyfrowa jak również w programach regionalnych. Te

ostatnie wspierają rozwój e-usług publicznych, digitalizację zasobów i rozwój kompetencji cyfrowych w szkołach. Ich efektywne wydanie zależy od współpracy administracji z partnerami z różnych obszarów, także z samorządami.

Inne możliwości daje Program Polska Cyfrowa. JST mogą składać wnioski na działania szkoleniowe na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych. Trzeba jednak pamiętać, że dopuszczalne są tutaj kompleksowe projekty łączące różnorodne formy dotarcia do ostatecznego odbiorcy. Ogłoszenie o konkursie planowane jest na sierpień 2017 r. a rozpoczęcie naboru – we wrześniu 2017 r.

Warto też pracować z partnerami, głownie z organizacjami pozarządowymi. Wspólnie można realizować projekt na innowacyjne rozwiązania dotyczące aktywizacji cyfrowej. Nabór dla tych projektów planowany jest w okresie od 30.06.2017 do 29.09.2017 r. A jest o co walczyć. Do podziału jest 48 000 000 zł. Przygotowując wniosek trzeba zwrócić uwagę na konieczność e-aktywizacji osób o co najmniej podstawowych kompetencjach cyfrowych, ale również na rozwój ponadpodstawowych kompetencji cyfrowych, w tym umiejętności ściśle informatycznych, pobudzanie kreatywności oraz promowanie interdyscyplinarnej współpracy. Więcej informacji na **www.popc.gov.pl**.

■ Jakie są nowe możliwości dla samorządów zakresie ochrony i poprawy jakości środowiska?

Warto zwrócić uwagę na Program LIFE. To jedyny instrument finansowy Unii Europejskiej poświęcony wyłącznie współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony i poprawy jakości środowiska oraz wpływu człowieka na klimat i dostosowania się do jego zmian. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja unijnej polityki w tym zakresie, a także identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących środowiska, w tym przyrody. Samorządy różnego szczebla mogą odegrać ważną rolę w tym zakresie. Możliwy jest udział w naborach wniosków w ramach działań: Ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami (1.1), Łagodzenie skutków zmian klimatu (2.1), Dostosowywanie się do skutków zmiany klimatu (2.2). Decyzja o dofinansowaniu będzie ściśle uzależniona od wykazania potencjalnej europejskiej wartości dodanej planowanego przedsięwzięcia. Więcej na **www.nfosigw.gov.pl**.

■ Od wielu lat współpracujemy z gminą partnerską ze wschodnich Niemiec. Do tej pory nie korzystaliśmy z dofinansowania. Czy jest taka szansa?

Polskie samorządy mogą starać się o środki także wspólnie z partnerami z zagranicy w ramach programów transnarodowych, współpracy transgranicznej, czy w programie międzyregionalnym Interreg Europa. W wyjątkowych przypadkach samorządy spoza obszaru wsparcia także mogą uczestniczyć w projektach współpracy, jeśli ich doświadczenie lub zasoby są na tyle specyficzne, że bez nich pełna realizacja celów danego projektu nie byłaby możliwa. Powiązania kooperacyjne są bardzo ważne. Partnerzy z obu stron granicy lub z różnych regionów UE muszą wykazać, że współpraca tworzy wartość dodaną, efekt, który nie byłby możliwy do uzyskania, gdyby partnerzy działali pojedynczo. Istotny jest dobór odpowiednich partnerów z dużym wyprzedzeniem, jeszcze przed złożeniem wniosku. Trzeba zadbać o właściwe zapisy w umowie partnerskiej, dokładnie określić podział zadań, uregulować wzajemne zobowiązania. Warto poznać specyfikę przepisów prawa kraju-partnera z zakresu pomocy międzynarodowej. Partnerzy muszą podjąć problem wspólny dla obu stron, muszą odnieść się do rzeczywistych potrzeb regionu, do ściśle określonych grup docelowych, cele projektu muszą być zbieżne z priorytetami danego programu. Więcej na **www.ewt.gov.pl**.

Pracownicy Centralnego Punktu Informacyjnego FE podczas III Europejskiego Kongresu Samorządów w Krakowie.

Wsparcie z funduszy unijnych dla samorządów

Jeszcze większa niż w ubiegłej perspektywie finansowej pula środków udostępnionych regionom otwiera ogromne możliwości dla ich rozwoju oraz poprawy warunków gospodarowania wspólnot samorządowych w Polsce.

Pozyskiwanie funduszy unijnych

W perspektywie finansowej 2014-2020 jednostki samorządu terytorialnego złożyły łącznie ponad 12 tys. wniosków o dofinansowanie projektów o wartości dofinansowania unijnego w kwocie 50 mld zł – co stanowi 22% ogólnej liczby wniosków złożonych w ramach programów krajowych i regionalnych oraz ¼ wartości dofinansowania, o które zawnioskowano we wszystkich programach operacyjnych. Dla połowy złożonych wniosków (tj. 6,1 tys.) podpisano z beneficjentami umowy o dofinansowanie. Wartość zakontraktowanego wsparcia unijnego dla projektów realizowanych przez samorządy wyniosła 29,4 mld zł, co stanowi 30% całości środków UE przyznanych na realizację projektów.

Wartość dofinansowania UE dla projektów objętych wsparciem w perspektywie finansowej 2014-2020 realizowanych przez jst w podziale na cele tematyczne (stan na 22 maja 2017 r.)

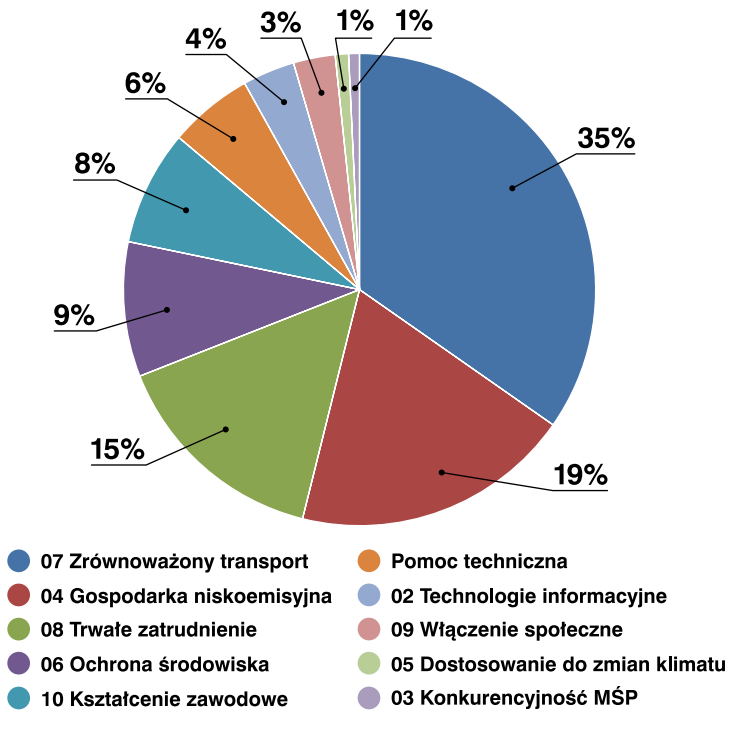

Kierunki interwencji

Analizując rozkład tematyczny udzielonego samorządom wsparcia, należy zauważyć, iż gros potrzeb rozwojowych związanych jest ze wsparciem zrównoważonego transportu oraz budową infrastruktury drogowej. Na 204 projekty z zakresu wsparcia infrastruktury transportu samorządy pozyskały środki UE w kwocie przeszło 10,2 mld zł (35% wartości wszystkich projektów realizowanych przez samorządy). Jest to również grupa projektów o najwyższej średniej wartości – ponad 50 mln zł wobec średniej dla projektów realizowanych przez samorządy kształtującej się na poziomie 5 mln zł. Ponadto, znaczna kwota środków (5,6 mld zł – 19% wartości środków UE w projektach) skierowana jest na interwencje wspierające przejście na gospodarkę niskoemisyjną, jak również promowanie trwałego zatrudnienia (4,4 mld zł – 15% wartości środków UE w projektach).

Rozkład terytorialny wsparcia

Projekty angażujące najwyższe łączne wartości dofinansowania ze środków UE (po 13 % łącznej kontraktacji) realizowane są na terenie województw mazowieckiego oraz śląskiego. Pod względem liczby największą aktywność wykazują samorządy województw: podkarpackiego, śląskiego oraz łódzkiego (wdrażające po 10% liczby projektów partnerów samorządowych).

Magdalena Brzozowska-Werduch

Mapa potrzeb zdrowotnych

Komisja Europejska potwierdziła w kwietniu, że Ministerstwo Zdrowia zrealizowało wszystkie działania wymagane od Polski w ramach wypełnienia tzw. warunkowości *ex-ante* dla obszaru zdrowia.

Warunki postawione przez Komisję Europejską na samym początku kształtowania budżetu UE na lata 2014-2020 dotyczące obszaru zdrowia nie były dla nas zaskoczeniem. Zdawaliśmy sobie sprawę, że w obliczu zastrzeżeń, jakie pojawiały się w kontekście efektywności niektórych działań zrealizowanych w ramach poprzedniej perspektywy finansowej, konieczne są zmiany, które przełożą się na poprawę jakości inwestycji.

W drodze negocjacji z Komisją Europejską ustaliliśmy, że spełnienie postawionych warunków *ex-ante* będzie wymagało przygotowania przez Ministerstwo Zdrowia narzędzi (finansowanych ze środków UE), które zapewnią efektywną i skuteczną koordynację działań w obszarze zdrowia.

Pierwszym z nich jest dokument **Krajowe ramy Strategiczne. Policy Paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020**. Jego treść udało się opracować i uzgodnić z KE już w połowie 2015 r. Strategia ta opisuje stan krajowego systemu ochrony zdrowia oraz przedstawia długofalową wizję jego rozwoju, a także cele oraz narzędzia ich realizacji.

Drugim narzędziem jest powołany przez ministra rozwoju **Komitet Sterujący ds. koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia**, działający pod przewodnictwem ministra zdrowia. Rolą tego gremium jest przede wszystkim uzgadnianie planów działań w sektorze zdrowia uwzględniających projekty i konkursy zdrowotne planowane do finansowania w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 oraz regionalnych programów operacyjnych. Ideą powołania komitetu, w którego skład wchodzą zarówno przedstawiciele instytucji rządowych, samorządowych, jak i społecznych, było zapewnienie koordynacji interwencji podejmowanych w naszym sektorze, tak by zapewnić ich odpowiednią komplementarność i efektywność.

Trzecie narzędzie stanowią **mapy potrzeb zdrowotnych**. Są wykorzystywane przy wyborze do dofinansowania projektów realizowanych w lecznictwie szpitalnym, podstawowej opiece zdrowotnej oraz ambulatoryjnej opiece specjalistycznej. Opracowanie tego narzędzia było najbardziej czasochłonne i odbywało się etapami. Dzięki zaangażowaniu i współpracy wielu ekspertów z różnych dziedzin medycyny do końca 2016 r. udało się opracować mapy potrzeb zdrowotnych w zakresie i układzie wymaganych przez Komisję Europejską. I tak 31 grudnia 2016 r. Ministerstwo Zdrowia opublikowało ostatni pakiet map potrzeb zdrowotnych, wypełniając tym samym warunkowość *ex-ante*.

Wszystkie opublikowane przez Ministerstwo Zdrowia mapy potrzeb zdrowotnych są dostępne na stronie internetowej: **www.mapypotrzebzdrowotnych.mz.gov.pl**.

Mam nadzieję, że wypracowane w ramach warunkowości *ex-ante* narzędzia (*Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020*, Komitet Sterujący oraz mapy potrzeb zdrowotnych) przyczynią się do lepszej efektywności i jakości podejmowanych inwestycji, finansowanych zarówno ze środków UE, jak i krajowych.

Życzę Państwu wielu sukcesów w wypełnianiu ambitnych zadań oraz trafionych inwestycji.

Agnieszka Kister, Dyrektor, Departament Funduszy Europejskich i e-Zdrowia, Ministerstwo Zdrowia

zdrowie.gov.pl

Lokalizacje Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich

Bezpłatne informacje

Zapytaj o Fundusze Europejskie. Znajdź najbliższy Punkt Informacyjny na:

www.FunduszeEuropejskie.gov.pl/punkty

Fundusze Europejskie

MINISTERSTWO ROZWOJU

Unia Europejska
Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne